39

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VICTOR EFTIMIU

Pe urmele ZIMBRULUI

★★★

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

VICTOR EFTIMIU

PE URMELE ZIMBRULUI

* * *

Colecţia "Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

39

(Continuare din numărul trecut)

– Apăi dacă sunt oaspeţi, nu-i mai spânzurăm. Ţie cum îţi zice?

– Ilieş, vânător şi pescar la curtea boierului…

– O să te spânzurăm pe tine, slugă boierească… iscoadă nemţească! Tu i-ai adus aici, că de capul lor nu veneau! Bine, mă afurisitule, moldovean eşti tu de arăţi străinilor unde umblă împăratul şi sfântul nostru? Sfântul ţării, mă!

– Ce-i tot dai cu sfântul, măi Stoeniţă?! Bivol ca toţi bivolii, dă-l dracului!

Voievodul îi trase lui Ilieş o palmă de-i scăpărară măselele.

Cei doi francezi urmăreau îngrijoraţi, dar şi amuzaţi acea scenă cu dialoguri repezi, scăpărătoare.

Urmând sfatul lui Năstase Surugiul, Henri Parrocel nu scosese vorbă românească. Aştepta de la isteţimea lui Împuşcă Vrabie să se limpezească lucrurile.

– Acuma daţi carabinele încoa, ţineţi-vă merindele şi cale bună, că înnoptează! o reteză Ilieş, luându-i de sus.

Stoeniţă Vodă îi repezi a doua palmă şi-i zise:

– Dumnealui, ăsta tânăru, îl ştim care e, că e găzduit la boier. Te ştim şi pe dumneata, coane vătafule, musiu Parrocelule, degeaba te faci că nu-nţelegi moldoveneşte! rânji căpetenia făcând din coada ochiului la ceilalţi lotri, care râdeau şi chicoteau ca să-i fie voievodului pe plac.

– Dacă ştii cine sunt, ce mai întrebi? se răsti Henri Parrocel, întorcând-o în glumă… Dumnealui e nepotul meu, a venit tocmai de la Paris să vâneze bouri!

– Da’ la dumnealui acasă n-are ce vâna? Să vâneze pe tat-su şi pe mă-sa dacă n-are. Pe noi să ne lase-n pace!

Vorbind aşa, din ce în ce mai hotărât, Stoeniţă Vodă nu mai părea într-o ureche. Râzând ca un lup, îi spuse

administratorului:

– Coane vătafule, să n-o mai lungim, uite ce e: dumneata te-ntorci la conac şi ne laşi pe nepot zălog. Nici nu-l frigem, nici nu-l mâncăm. Ai adunat parale bune pe moşiile boierului. Te duci acasă şi mâine, tot pe vremea asta, ne vedem la Piatra Fulgerată. Aduci o pungă cu 999 de galbeni. Galbeni împărăteşti, galbeni turceşti ori muscăleşti, dar să fie noi, cu zimţii netociţi. Şi fără tocmeală. Şi fără poteră, hai? Să nu te puie dracul să vii cu alţii, că te vedem de departe şi-ţi lăsăm nepotul cu scăfârlia tăiată… Ia arată-le iataganul, Şoldane!

Un găligan voinic ieşi din rânduri, trase din teacă o sabie mare şi-o răsuci deasupra capului.

– Ne-am înţeles? întrebă Stoeniţă.

– Ne-am înţeles! răspunse Henri Parrocel.

– Nouă sute nouăzeci şi nouă de galbeni!

– Nouă sute nouăzeci şi nouă… Dar de ce nouă sute nouăzeci şi nouă şi nu o mie? întrebă Henri Parrocel, nedumerit.

– Fiindcă o mie s-a pus preţ pe capul meu. Şi capul lui nu face cât al meu! răspunse Stoeniţă ridicând fruntea cu mândrie şi scuturându-şi inelele pletelor, printre care scânteiau bănuţi de aur, cum poartă ţigăncile.

– Încuviinţează, rogu-te, ca Ilieş să rămâie aici, să-i ţie de urât băiatului! se rugă administratorul.

– Să rămâie!

– Dar carabinele mi le dai înapoi, nu?

– Las’ că găsiţi dumneavoastră altele, la Bucureşti.

– Atunci capul dumitale face mai puţin decât al nepotului meu, dacă măreşti preţul! Nouă sute nouăzeci şi nouă de galbeni Şi puştile pe deasupra, vezi şi dumneata la cât se ridică, voievoade!

– Om mai vorbi mâine…! răspunse Stoeniţă, încurcat.

Gaston urmărise toată aceasta scenă cu un viu interes. N-avea nevoie de explicaţiile unchiului ca să-şi dea seama că asistase la clasicul târg dintre briganzi şi cei

căzuţi în capcană.

Obişnuit cu pericolele, nu se temuse o clipă. Dimpotrivă. Emoţiile acestei întâlniri neprevăzute îl scoteau, îl dezrobeau de marea spaimă a dragostei, îi trebuia această zguduire. Era ceva primitiv, ceva bărbătesc în neaşteptata aventură. Se putea împotrivi, se putea apăra. „Dincolo”, însă, era învins dinainte, fiindcă n-avea cu cine să lupte. Nici măcar cu el însuşi. Laşitate? De ce laşitate? Ce trebuia să facă? Să ia ofensiva, să se mobilizeze ca să cucerească o cetate care se predase singură? Să culeagă prada? Dar cum? Nu va părea un ingrat, un intrus? Cum ar mai fi putut privi în ochii omului, ai părintelui care îl primise cu braţele deschise, ca pe un fiu? Îşi răsplătea bunul amfitrion prin nerecunoştinţă, printr-o purtare de vulgar aventurier. Profita de neexperienţa unui copil, îi sucea capul râvnind la măriri care nu erau de el. El, un biet boem parizian, să-şi ridice ochii, să ameţească o odraslă voievodală, urmaşa unui mare senior, fiică unică, nădejdea supremă a unei mari familii?! Cu ce drept?

Toate aceste întrebări Gaston, rămas printre haiduci, şi le punea după plecarea unchiului. Împreună cu Ilieş, fusese dus într-o peşteră apropiată, unde o femeie trecută, o ţigancă care părea să fi fost frumoasă odată, fierbea, la un foc făcut din vreascuri, ceaunul de mămăligă.

Lotrii se ospătară din merindele celor trei vânători. Gaston nu voi să guste. Surâzător, prin gesturi şi cu ajutorul lui Împuşca Vrabie, arată că nu-i e foame, că e sătul de atâta cărnărie şi că va mânca bucuros din mămăliga şi din caşul tovarăşilor.

Gestul acesta, unit cu înfăţişarea plăcută, cu purtările prieteneşti ale franţuzului, aduse voie bună, încredere din partea haiducilor.

Ţiganca cea de lângă foc privea cu ochi drăgăstoşi, materni, pe tânărul şi frumosul străin, care, dacă n-ar fi

avut mustăţi şi barbă, ar fi semănat cu o duduiţă din cadre sau din poveşti.

Strânşi în jurul ceaunului care fierbea, cei douăzeci şi trei de oameni din peşteră se încălzeau la căldura, binefăcătoare şi egală pentru toţi, a lemnelor subţiri şi încă verzi. Şi iar i se păru lui Gaston Parrocel că mai trăise odată, într-o altă viaţă, cine ştie când şi pe ce tărâmuri, aceleaşi clipe, care îmbrăcau, de pe acum, frumuseţea unei amintiri.

Încetul cu încetul, limbile se dezlegară.

După ce le spuse cine era, cum venise în Ţara Românească şi-n Moldova cu scrisori către cei care voiau să răstoarne stăpânirea şi să aşeze temeliile unei orânduiri mai bune pentru omul sărac, Gaston se rugă de fiecare dintre cei de faţa să-şi spună povestea.

– De ce s-a făcut haiduc? intreba el, prin Ilieş, oare asculta şi rezuma istorisirea fiecăruia, amărâta lor viaţă.

Bărbaţi tineri, toţi. Nu mai puteau răbda birurile, sudălmile, bătăile. Printre ei erau şi trei ţigani, un bulgar, un arnăut şi un cazac.

Unuia îi necinstise mireasa un vătaf de curte. L-a ucis. Ca să scape de spânzurătoare, a fugit în codru. Altul nu se înţelegea cu stăpânii, care voiau să le muncească pe nimica toată. Altul găzduise pe un lotru. Fiindcă nu l-a dat în vileag, a intrat şi el pe mâna poteraşilor, a fost judecat şi osândit ca tăinuitor de hoţi. L-au trimis la ocnă, pe zece ani. După trei luni a fugit. Dus a fost. Nu i-a mai dat de urmă nimeni, fără numai stejarii codrilor, mistreţii şi izvoarele de munte.

Acum era în ceata lui Stoeniţă, care-i pregătea pe toţi pentru răzmeriţă. Se mai răzvrătise o dată voievodul ţiganilor. Fusese dat pe mâna lui Gavrilă Buzatu. A scăpat, dar gândul tot la răscoală îi era.

Ascultându-i isprăvile şi năzuinţele, tânărul franţuz se gândea:

– Aşadar, acest brigand e un revoluţionar, ca şi ilustrul

meu maestru Alphonse de Lamartine, ca şi mine însumi! Dorul de libertate, de o viaţa mai bună a popoarelor colcăie şi-n văgăunile Carpaţilor sălbatici, nu numai în atelierele subterane ale societăţilor secrete sau la tribuna parlamentului din Palais Bourbon sau în coloanele presei pariziene!

Cei trei ţigani fuseseră păpuşari. Umblau prin târguri cu o cutie mare, în care erau vreo cincisprezece-douăzeci de momâi făcute din beţe şi cârpă şi pe care le jucau trăgându-le de sfori.

Fuseseră prinşi la Târgul Neamţului, bătuţi crunt şi întemniţaţi, fiindcă într-un cântec cu Napaleonu Bunăparte, vârâseră o blestemăţie care suna aşa:

Napaleonu Bunăparte
A tăiat multe capete
De-mpâraţi şi de ciocoi,
Adu-l, Doamne, şi la noi!

După ce le deteră drumul din închisoare, li s-a ridicat îngăduinţa de a mai colinda târgurile cu lada de păpuşi. Se făcură haiduci în ceata lui Stoeniţă Vodă.

Bun rămas lui Vasilache, Gahiţei şi ibovnicei lui Vasilache, numită Ilenuţa. Bun rămas ciobanului cu cojocul întors pe dos şi turcului, ţiganului, oii şi miţei, şi şoarecelui. Şi-atâtor alte chipuri omeneşti şi dobitoceşti pe care le însufleţeau trăgându-le de sfori.

Fără cutie, acum, fără momâile lor, în dorul meşteşugului lor şi al rătăcirilor prin sate şi prin târguri, unde oamenii se prăpădeau de râs văzându-le comediile, cei trei păpuşari jucară în faţa frâncului ceva cu Irod şi cu craii de la răsărit, ceva cu Vasilache, Gahiţa şi Ilencuta, doi din ei vorbind ca femeile, cu glas subţire. Un scripcar şi un cobzar le ţineau hangul.

Şerpii de foc, care ţâşneau de sub ceaunul în care Sălumia fierbea mămăliga, jucau văpăi roşiatice pe

chipurile arămii ale haiducilor.

Gaston începea să se simtă bine printre aceşti răzvrătiţi. Unul dintre ei, arnăutul, acompaniat de cântecele, îndemnurile şi bătăile din palme ale celorlalţi, dansă şi mimă un joc al iataganului, un dans al libertăţii, adus din munţii Albaniei Altul, cazacul, începu să cânte, împreună cu scripcarul, cobzarul şi cel cu naiul, doine jalnice şi stihuri cu blesteme şi ameninţări, scrâşniri din dinţi.

Vreascurile de sub ceaun trosneau şi ele, parcă învoite cu lăutarii şi cu cel ce zicea din gură.

Sau poate le aşeza în aşa fel Sălumia, încât să se aprindă şi să pocnească în clipa când va fi nevoie, spre întărirea ameninţărilor din doina cea de obidă şi de pedeapsă.

Pe urmă veni rândul Sălumiei. Chemă pe Gaston şi pe Ilieş lângă dânsa, scoase o tobă mică dintr-o dăsagă şi începu să răvăşească pe ea douăzeci şi patru de boabe de porumb, care săreau şi răpăiau ca grindina pe pielea întinsă a tobei. Ghici flăcăului străin norocul. Dar nu prea era lămurit ce spuneau bobii. Nemulţumită, Sălumia mai scoase ceva din dăsagă. Un ghioc. Îl apropie de gură, vorbi ceva în el, îl puse în mâinile lui Gaston, pe inima lui, pe frunte. Apoi purtă acea scoică mare şi grea la ureche şi începu să asculte, cu sprâncenele strânse, ce spunea vuietul dinăuntru.

Şi vuietul ghiocului prevestea străinului de-o călătorie lungă în ţara unui padişah care peste un an nu va mai fi padişah. Şi în acea ţară, în târgul cu ziduri mari de piatră mucegăită, se va cununa el cu o mândreţe de fată, fata zimbrului, şi acea copilă dormea acum pe o saltea de puf amestecat cu galbeni împărăteşti. Dormea de o sută de ani şi se va trezi când o va deştepta dumnealui, cel venit să-i ucidă părintele, pe măria sa împăratul codrilor Moldovei.

Zimbrul Moldovei – mai spunea ghiocul – nu-l va ucide

nimeni, fiindcă-l păzeşte Stoeniţă Vodă şi toate duhurile, şi toate datinile ţării.

Mai spunea ghiocul că Stoeniţă şi cu frâncul trebuie să se facă fraţi de cruce. Le e scris să înlăture amândoi primejdii viitoare. Vor pleca împreună la drum mare şi greu. Izbânda acelui drum nu se va vedea curând, ci numai peste de două ori doisprezece ani. Ilieş explică frâncului ce sunt „fraţii de cruce”.

Pe măsură ce vrăjitoarea punea să fiarbă într-un ceaun mai mic buruieni şi rachiuri verzi şi arunca prafuri care se prefăceau în flăcări şi aburi roşiatici, bolborosind descântece deasupra fierturii, amestecând fiertura cu un făcăleţ din lemn de corn cu trei noduri, tânărul francez, privind mai de aproape pe Sălumia, începea să fie uimit de frumuseţea acelei femei, cu pletele încă negre, cu ochii ca tăciunii aprinşi, cu nările răsfrânte şi cu dinţii albi şi strălucitori ca ai feciorului ei Stoeniţă. N-avea încă patruzeci de ani: era puternică, mlădioasă şi dacă ar fi fost îmbrăcată mai îngrijit, dacă obrazul nu i-ar fi fost pârlit de foc şi de bătaia vântului, ar fi întruchipat o neasemuită arătare de ţigancă din poveste.

Ce mândră, ce fără de pereche va fi fost în tinereţea ei biata Sălumia!

Gaston Parrocel, vrăjit de îndemnul, de bunătatea, de dragostea părinteasca ce i-o arăta muma haiducului, răspunse că e gata să se facă frate de cruce cu cel care-l răpise în ajun şi se purta cu el atât de frăţeşte.

Sfătuit de Ilieş ce trebuia să facă, el urmă întocmai ritualul. În sunetul viorii, al cobzei şi al naiului, în mijlocul unei hore încinse de cei douăzeci de lotri, străinul cel tânăr îşi împunse vâna braţului drept cu un ac trecut prin flacăra de sub ceaun.

Stoeniţă sorbi picătura de sânge franţuzesc spunând formula sacramentala – care era aceeaşi cu a membrilor societăţii secrete revoluţionare „Frăţia”, a carbonarilor şi a patrioţilor ieşeni: „Sufletul meu pentru sufletul tău,

sângele meu pentru sângele tău”.

Apoi, cu acelaşi ac, îşi înţepă şi el braţul drept. Gaston supse şi el picătura de sânge din vâna feciorului Sălumiei şi repetă, în franţuzeşte, apoi în româneşte, lozinca.

Legământul se făcuse. Nu-l va mai desface nimeni, niciodată.

Sălumia, care privea acuma pe străin ca pe fiul ei, le dădu fiecăruia câte un bănuţ de aur, desprins dintr-o şuviţă lungă şi neagră. Apoi îi binecuvântă într-o limbă ciudată, din care franţuzul nu înţelese un singur cuvânt. Îi sărută pe frunte, pe amândoi, după ce le împreunase mâinile şi le strânsese într-ale ei.

După aceea începură să treacă ploştile de vin din mână-n mână.

Păpuşarii jucară un vicleim:

Eu sunt Irod împărat
Care pe cal am încălecat,
Cu piciorul în pământ am dat,
Şi pământul s-a cutremurat!

Şi după acest joc cu irozii, fiecare se culcă la câte un colţ.

Numai Gaston şi Stoeniţă Vodă nu dormeau. Se uitau unul la celălalt surâzând. N-aveau cum să vorbească.

Dar în acea tăcere, brăzdată de sforăitul haiducilor şi de trosnetul vreascurilor, plutea duhul unei mari prietenii, o dragoste caldă, un trainic legământ de viitor.

În lumina flăcărilor care pâlpâiau sub ceaun şi aruncau pale de lumină asupra căpitanului de haiduci, contemplându-i profilul, zvelteţea corpului, nobleţea mâinilor, călătorul francez îşi dete seama că se afla în faţa celui mai desăvârşit exemplar de frumuseţe bărbătească pe care-l văzuse vreodată, aşa precum domnişoara Maria Rosetti îi apăruse ca frumuseţea femeiască cea mai deplină. Făcând această apropiere –

imaginea copilei nu-l părăsea o clipă, el se simţea atras spre Stoeniţă Vodă; o caldă simpatie, un amestec de admiraţie şi de afecţiune pentru acel oaspe al codrilor îl învăluiau.

Ochii negri ai ţiganului, lunguieţi ca migdala, erau ochii Muşei. Gura mică, dinţii strălucitori, luminând între mustăţile şi bărbuţa neagră îi aminteau ceva familiar. Tot aşa parcă mai văzuse de curând şi sprincenele arcuite şi îmbinate ale acestui voievod al pădurilor, împărat al munţilor, paznic credincios al măriei sale Zimbrul!

Gaston Parrocel trăia ore de legendă. Toate erau legendă-n jurul său, de la o vreme. De bunăseamă, la el acasă n-ar fi putut niciodată să petreacă asemenea clipe, printre asemenea făpturi omeneşti.

Or să-l creadă oare cititorii când va istorisi toate aceste amintiri în cartea despre moldo-valahi? Numai acea întâlnire cu tâlharii şi noaptea fără somn petrecută între ei şi numai poveştile bătrânei ţigănci ar fi putut să-i dăruiască materialul unei cărţi întregi. Cum Stoeniţă şi maică-sa, Sălumia, nu se-ntinseră să doarmă, şezură de vorbă până târziu, în sforăitului celorlalţi.

Prin tălmăcirile lui Ilieş, francezul află multe despre bourul Moldovei, despre viaţa oamenilor şi necazurile lor şi despre tagma haiducească.

Zimbrul, pe care el venise să-l asasineze tocmai din Soare-apune, taurul şi bivoliţa erau cea din urmă pereche care mai trăia în codrii Moldovei. Vechile poveşti spuneau de Zorilă şi de Murgilă, cei doi bouri cu stea în frunte: luceafărul de dimineaţă şi luceafărul de seară. Zorilă ajuta soarele să iasă din neguri, Murgilă, craiul amurgului, îl împingea spre negurile nopţii. Cei doi zimbri, Zorilă şi Murgilă, erau fraţi cu marele nostru părinte al tuturora şi stăpân al tuturor împărăţiilor, soarele. Mai află străinul călător că cei douăzeci de lotri mari, cu Stoeniţă Vodă douăzeci şi unu, nu erau tâlhari de rând, ceată pusă pe jaf şi pe ucidere, ci haiduci de

frunte, fugiţi în codru în urma prigoanelor boiereşti şi ale stăpânirii. Oamenii sărmani îi adăposteau, îi ocroteau, fiindcă şi ei, la rândul lor, ocroteau pe cei slabi şi deznădăjduiţi.

– Frâncule, îi spunea Stoeniţă, nu căuta că femeia asta bătrână, mumă-mea, e ţigancă. O duc mereu cu mine, că prea e singură şi părăsită şi mi-e mumă adevărată. Dar după taică-meu cel adevărat eu sunt os din os domnesc, şi nu degeaba-mi zice Stoeniţă Vodă! Ţiganii m-au ales voievod şi m-am zbătut pentru dezrobirea lor, iar poterile stăpânirii mi-au dat de urmă şi m-am ales cu spânzurătoarea, când m-a văzut ticălosul ăsta de Ilieş pe drumul Frumoasei. Dar ştreangul nu era de mine, că am fost răscumpărat cu bani grei. M-am lăsat de domnie… n-am mai fost voievod al ţiganilor şi m-am făcut păunaş al codrilor, împărat al munţilor, c-aşa vor măriile lor vodă şi boierii. Aşa să ştii, măi frate-meu, şi să faci bine să te laşi de colindat prin munţii noştri, că s-ar putea să te vâneze bourii pe tine, în loc să-i vânezi tu pe ei. Aşa, măi frâncule, aşa!

Ilieş traduse ultimele cuvinte îndulcindu-le oarecum. Gaston strânse cu amândouă mâinile mâna voievodului, punându-şi-o pe inimă. Gestul acesta aduse un nou val de prietenie între prizonier şi ceilalţi. Căpitanul haiducilor îl întrebă pe franţuz lucruri de prin ţara lui papistăşească, anume dacă au isprăvit cu bătăliile, dacă băiatul lui Napoleon s-a făcut împărat şi dacă boierii de pe acolo se poartă bine cu ţiganii. Apoi se puseră pe cântat. Căpitanul trezi cu picioarele pe Şoldan, uriaşul cu sabie turcească, şi-l puse să-i zică din frunză, că era mare meşter. Treziră şi pe ceilalţi şi cântară toţi din gură. Stoeniţă şi cu tovarăşii săi ştiau şi un cântec despre Napoleon.

Îl cântară cu bărbăţie, ca să-i facă frâncului pe plac:

Napaleonu Bunăparte

Stă colo la el departe
Ochii sus a ridicat
Şi spre lume a călcat

Iese turcul din cetate
Napaleonu turcu' bate
Neder, neder, bacalâm
Evet, evet, hoş ghioldim!

Pe urmă se întinseră toţi pe jos, şi dormiră somn adânc până dincolo de revărsarea zorilor.

CAPITOLUL VII

Henri Parrocel ajunse la conac târziu, după cina boierească, şi ceru să fie primit de măria sa, având ceva grabnic să-i vestească. Mai era în sufragerie duduita Muşa, cucoana Marghioala cu nevestele celor doi prieteni ai lui Săndulache Ghica. Săndulache, împreună cu cei doi, sta de vorbă în taină cu boierul. Oaspeţii ieşeni nu se mai îndurau să plece. Pare-se că beizadeaua avea să puie la cale, împreună cu conul Arkip, multe lucruri de seamă, de se aflau încă pe la Drăgoşeşti.

Când a intrat preceptorul în sala de mâncare, Muşa se uită la spatele lui, ca şi cum ar fi căutat pe cineva, ca şi cum cineva trebuia să mai intre, o dată cu el. Henri Parrocel surprinse gestul copilei şi se bucură. Semn bun! Aştepta acum să vadă efectul comunicării neplăcutei veşti.

– Rog pe senioria voastră să mă ierte. Vă credeam singur!

– Spune… spune!… insista Arkip.

– E ceva destul de serios… destul de grav..

Boierul îşi roti ochii asupra comesenilor, surâse şi zise:

– Din moment ce toată lumea e prezentă… din moment

ce castelul n-a luat foc, nimic nu poate să fie atât de grav!

Codindu-se încă, uitându-se cu ochi rugători la patron, ca şi cum i se impunea o sarcină grea, administratorul n-avu încotro şi povesti în auzul tuturora neplăcuta întâmplare din pădure. În zgomotul furculiţelor lăsate brusc pe farfurii, Parrocel văzu şi paloarea ce se lăsase pe faţa Muşei: Nu mai încăpea îndoială! Mai impresionată decât toţi, fata îşi trăda emoţia. Din fericire, nimeni nu se uita la dânsa.

După câteva clipe de gândire, boierul rusetesc se ridică de la masă:

– Va trebui să-l răscumpărăm, şi cât mai grabnic. Altceva nu e de făcut! Să trecem dincolo. Vă rog să ne iertaţi!

Şi, lăsându-şi oaspeţii, intră cu Parrocel în bibliotecă.

– Sunt îngrijorat de soarta bietului meu nepot. Suma cerută e destul de importantă, dar nici un sacrificiu nu-mi pare prea mare pentru libertatea lui Gaston! Va trebui să duc mâine la Piatra Fulgerată, cei o mie de galbeni.

– Dă-mi voie, îl întrerupse marele senior. Tânărul e oaspele meu, e secretarul meu, a fost prins pe pământurile melc. Sunt răspunzător de viaţa şi de libertatea lui. E de datoria mea, nu de a dumitale, să-i redau libertatea. Vei duce mâine punga cerută. Spune casierului să aleagă bani noi, cu zimţii netociţi. Dă ordin, de asemenea, să se coacă douăzeci şi două de pâini mari, să se frigă zece purcei şi zece curcani. Le vei duce tâlharilor în pădure, mâine, o dată cu banii şi cu zece ploşti mari de vin.

Parrocel căscă ochii. Nu înţelegea. Nu-i venea să creadă. De ce atâta bunăvoinţă faţă de tâlhari?

Calm, cu vocea lui monotonă şi muzicală, mângâindu-şi barba mătăsoasă, cu şuviţe albe şi negre, Arkip Rosetti continua să dea instrucţiuni administratorului suprem al moşiilor:

9

– Te mai rog să-i comunici haiducului să vă dea carabinele înapoi. Să vie şi el la castel, o dată cu dumneata şi cu Gaston. Aşa să-i spui. Din partea mea.

– Banditul? La castel? Va primi să vie? întrebă administratorul, uluit. N-o să-i fie teamă?!

– Cred că nu! răspunse Arkip Rosetti.

Şi, cu mâna pe umărul administratorului, surâzător, boierul reintră în sala de mâncare vorbind de cum trecu pragul:

– Ce credeţi că e mai amuzant în toată povestea asta? Alteţa sa serenissimă Stoeniţă Vodă a cerut pentru eliberarea lui Gaston nouă sute nouăzeci şi nouă de galbeni!

– De ce nu o mie? întrebară, într-un singur glas, comesenii.

– Fiindcă o mie de galbeni e preţul pus pe propriul cap al înălţimii sale şi înălţimea sa voievodul ţiganilor nu înţelege să fie egal cu un prizonier ca orişicare altul!

Amfitrionul părea că ţine să dea un aer de glumă întregii aventuri.

Nu era nevoie ca lucrurile să pară mai grave decât erau. Toate se rezumau, în fond, la o mie de galbeni, pe care, nu o dată, în tinereţea lui, marele latifundiar îi pierduse la Iaşi, la jocul de cărţi.

Pentru Muşa, însă, răpirea lui Gaston lua proporţii epice, dacă nu tragice. Dacă va fi ucis în pădure? Dacă va fi oprit de haiduci, luat cu ei şi dus cine ştie unde? Cum? Să nu-l mai vadă niciodată?

Abia acum îşi dădea seama biata copilă cât de mult îl iubeşte pe acest străin, pe care acum câteva săptămâni nici nu-l cunoştea! De câteva zile, ştiindu-l la vânătoare, departe de castel, în fiecare seară aştepta cu îngrijorare binecuvântata clipă când, în pavilionul locuit de unchi şi nepot, se va lumina fereastra lui Gaston. Abia atunci copila respira uşurată. În sfârşit! Mâine dimineaţă îl va

vedea iar! Aşa fusese până azi, dar acum, până la acest nou şi cumplit „mâine”, dureroase semne de întrebare sfâşiau inima copilei. Abia aştepta să se ridice masa şi să rămâie singură, într-un colţ, cu bunul ei profesor, să-l întrebe, s-o încurajeze.

În vreme ce cucoana Marghioala punea mâna pe Săndulache Ghica, iar celelalte două cucoane se duceau să se culce, în vreme ce conul Arkip lua de braţ pe cei doi prieteni ai beizadelei şi-i purta prin odaie de colo până colo, vorbindu-le şi făcându-i să râdă, Muşa căuta să afle cum se petrecuse întâmplarea din pădure, dacă Gaston nu era în primejdie, dacă va avea unde să doarmă, dacă nu va muri de foame, dacă tâlharii îi vor mai da drumul după ce vor lua galbenii.

Preceptorul o asigura că nu e nici o primejdie, că haiducii sunt oameni de cuvânt, că Stoeniţă Vodă îi făcuse impresia unul cavaler şi că acest voievod al ţiganilor se va prezenta în persoană la curte, a doua zi, împreună cu Gaston. Aşa a hotărât măria sa!

– Stoeniţă, tâlharul, la noi la curte?

– M-am mirat şi eu, domnişoară scumpă, dar monseniorul doreşte să-i vorbească!

– Vreau să-l văd şi eu cum e… N-am văzut niciodată haiduci… Am să-i ies în drum… am să vă ies în drum

– Atenţie! îi răspunse glumind, ameninţând-o cu degetul, domnul guvernor. Ar fi în stare să te răpească şi pe dumneata şi nu ţi-ar mai da drumul pentru tot aurul din lume!

A doua zi, pe inserat, după cum se învoiseră cu căpetenia haiducilor, Henri Parrocel se afla pe munte, la Piatra Fulgerată. Pe cei patru argaţi cu pâinile, curcanii, purceii fripţi şi ploştile cu vin îi lăsase mai la vale, pitulaţi într-un desiş de jnepeni, ca să nu-i vadă Stoeniţă şi să creadă că sunt poteraşi.

Căpetenia haiducilor pândea de sus şi pe măsură ce vătaful cel mare al boierului urca, el cobora la vale,

însoţit de nepotul frâncului, de Ilieş şi de câţiva haiduci.

– Uite galbenii!

– Uite prinsul!

Bătură palma.

– Maria sa îţi trimite ceva merinde. Să se ducă doi-trei flăcăi şi să le care. Maria sa a mai spus să ne dai carabinele înapoi.

– Daţi, mă, carabinele! porunci Stoeniţă celor trei inşi care le purtau pe spate.

– Maria sa a mai spus să vii la noi, la curte.

– Să viu!

Păunaşul codrilor se trase mai la o parte, cu câţiva de-ai lui. Se sfătui cu ei, le dete punga să i-o ducă Sălumiei, lăsă acolo doi şi cu alţi trei coborî printre jnepeni, unde găsi încărcătura de merinde. Un haiduc rămase să păzească movila de bunătăţi, iar alţi doi porniră s-o care în cârcă spre peşteră.

Apoi o luară la vale, câteşipatru: Henri şi Gaston Parrocel, Ilieş şi Stoeniţă. Când se înnoptase bine, ajunseră la conac. Intrară pe poarta cea mare.

Muşa îi pândea la fereastră, din odaia ei, care se afla în catul de sus al palatului. Se repezi pe scări şi le ieşi în cale.

Cel dinţii căruia îi prinse mâna cu amândouă mâinile n-a fost bătrânul şi veneratul ei profesor, ci nepotul acestuia. Acea caldă strângere a degetelor strecură, din creştetul până-n călcâiele celui dezrobit, un balsam binefăcător. După cele douăzeci şi patru de ceasuri, nesfîrşit de lungi, în care trecuse prin atâtea şi atâtea, nu se putea răsplată mai alinătoare pentru bietul Gaston decât prezenţa suavă a copilei, graba de a-i ieşi în cale, emoţia cu care îl revedea.

Guvernorul şedea mai la o parte, încântat de această nerăbdătoare şi bună primire a nepotului.

Lucrurile mergeau mai repede şi mai bine decât se aştepta el. Dar Muşa era femeie, şi femeile sunt curioase

din fire. Voia să vadă şi ea pe haiduc, care sta de o parte, cu Ilieş împuşcă Vrabie.

– Dumneata eşti Stoeniţă?

– Eu, măria ta.

– Să fii sănătos! şi-i întinse mina.

Voievodul ţiganilor, ca adevăratul cavaler despre care îi vorbise domnul guvernor, îşi scoase căciula cu mâna stângă, îngenunche şi cu dreapta prinse şi sărută frumoasa mină albă. O ştia din auzite pe domniţa Drăgoşeştilor: o vedea prima oară. Încremeni în faţa ei. Nu mai scoaseră niciun cuvânt nici boieroaica, nici ţiganul.

În lumina unui fanar, purtat de colo-colo de un argat, ochii domniţei căzură pe inelele de aur din urechile lui Stoeniţă.

– Frumoşi cercei! De unde-i ai?

– Mi i-a făcut un zlătar… ţigan de-ai noştri…

– Mi-i vinzi mie?

– N-ai atâţia bani să-i cumperi, măria ta. Dar ţi-i dăruiesc!

– Dar de la tâlhar nu primesc!

– Primeşte-i, rogu-te! Mă socotesc eu cu boierul!

Stoeniţă îşi scoase cerceii şi-i întinse Muşei.

– Nu vreau! răspunse Muşa, încruntându-se.

– Să vrei, măria ta! Eu în urechi nu-i mai pun!

Căpitanul de haiduci îi spuse aceasta zâmbind, dar în glasul lui era ceva poruncitor; nu puteai să nu i te supui.

Muşa zâmbi. Din degetul arătător al mâinii drepte scoase un inel subţire, cu o pietricică albă care scăpăra scântei roşii în razele felinăraşului. şi-l întinse haiducului întrebându-l:

– Soră ai?

Stoeniţă o privi lung, ca şi cum ar fi vrut s-o întrebe ceva, ca şi cum ar fi vrut să-i mărturisească ceva. Apoi răspunse scurt:

– Nu!

– Mamă ai?

– Am. O cheamă Sălumia. A fost roabă pe moşiile măriei sale. Acum e mumă de voievod!

Dinţii hoţului luminau în noapte ca rânjetul unui lup.

– Dă-i inelul aista din partea mea!

Şi iar îngenunchea Stomiţă Vodă şi-i sărută mâna, privind-o de jos, cu fruntea ridicată spre ea şi zâmbind, cu dinţii lui frumoşi, de data aceasta, dulce zâmbet de femeie.

Gaston Parrocel urmărea această scenă stranie, al cărei dialog nu-l înţelegea, dar îi înţelegea sensul. Şi iar avu impresia că nu trăieşte o realitate, ci amintirea unor clipe de demult, amestecată cu evocări din „Strigoiul Carpaţilor” al lui Alexandre Dumas, curtea unui castel, pe o seară friguroasă de noiembrie. Lumina unui lampion, fâlfâind pe faţa unei prinţese, a unui haiduc ţigan, a argaţilor. Vântul vuind printre ramurile desfrunzite… Un schimb de cercei şi de inel… Nu va uita niciodată această înnoptare. Poate o va descrie în cartea lui despre moldo-valahi. Cu aceste gânduri urca el, alături de ceilalţi patru, treptele care duceau la bibliotecă: domniţa, Stoeniţă, Ilie împuşcă Vrabie şi domnul Henri Parrocel.

Cel dinţii fu introdus Gaston.

– Dă-mi voie să te îmbrăţişez! îi spuse conul Arkip, desfăcând larg braţele şi cuprinzându-l la piept. Te rog să ierţi neplăcerea aceasta întâmplare pe pământurile mele.

– Monseniore, a fost o aventură neobişnuită. N-am s-o uit niciodată! Am păţit şi în Algeria ceva la fel. Dar nu atât de interesant. Noaptea aceasta îmi va folosi foarte mult, îmi va spori experienţele de ziarist şi de vântură-lume

În vreme ce se desfăşura această scenă, Muşa fugise în iatacul ei. Ilieş o ştersese şi el, grăbit să ajungă printre cei de teapa lui, jos, şi să le povestească isprăvile pe care le făcuse în pădure, luptându-se cu haiducii şi vorbind franţuzeşte în pustietatea munţilor.

– Să vie Stoeniţă! porunci boierul conducând pe Gaston. Henri Parrocel îşi luă nepotul la braţ şi se depărtară amândoi.

Voievodul ţiganilor intră în bibliotecă şi rămase uluit de măreţia cadrelor şi a rafturilor. În viaţa lui nu mai pomenise aşa ceva.

Dete în genunchi şi sărută mâna dreaptă a stăpânitorului atâtor munţi şi sate.

– Era vorba că n-o să-mi mai calci moşiile! îl mustră boierul ridicându-l.

– Aşa era vorba, măria ta, dar nevoia…

– Nevoia! Nu din vina mea te bat nevoile! Ce-ai de gând?

Şi boierul îl privi în ochi poruncitor.

– Ce-am apucat! răspunse haiducul.

– Tâlhăriile?

– Dacă nu se poate alt fel?!

– Se poate şi alt fel. Eu am încercat în toate chipurile şi n-a fost chip. Mereu pe drumuri.

– Ţigan, măria ta!

Şi, de rândul acesta, Stoeniţă fu acela care-şi înfipse ochii în ai celuilalt

– Ştiu. Fierbe-n vine sângele maică-tii. N-ai astâmpăr. Am vrut să te dau la învăţătură, să te fac om. Dar omenia nu e de tine. De câteva ori mi te-ai strecurat printre degete. Mereu pe drumuri!

– Ţigan, măria ta!

– Ai răzvrătit satele, sălaşurile, te-ai pus rău cu stăpânirea, cât p-aci să-ţi pierzi capul. Te-am scăpat de la spânzurătoare. N-a fost uşor. A doua oară o să fie mai greu!

– A doua oară n-or să mă mai prindă, măria ta! Acuma nu ne mai prigonesc. E vorba să ne dea drumul. Boierii cei tineri umblă să dezrobească ţigănimea. În ziua aceea mă las şi eu de haiducie. Mă bag slugă la vreun boier. Aşa e făcută lumea: când slobozi pe unii, intră alţii în

robie.

– Bine, bine! O să vă dezrobească! Astea sunt prostii de oameni tineri!… Au mai încercat ei, câţiva, să le dea drumul, dar s-au întors singuri la stăpân. Pe alţii i-au adunat la curţile boiereşti să le dea bordei şi unelte. Au stat ce-au stat, şi iar au luat-o razna şi nu i-a mai văzut nimeni…

– Ţigani, măria ta!

– Ţi-am trimis o pungă de galbeni. Împarte-o cetei tale şi dă-le drumul Am să-ţi mai dau cinci sute. Adună-te de pe drumuri! Pleacă de prin locurile acestea, du-te unde nu te ştie nimeni şi fă-te om! Mai mult nu pot să spun. Intră în rândul lumii şi-om mai vorbi!

Stoeniţă Vodă nu răspunse.

Boierul se duse la birou, trase un sertar, scoase o pungă plină şi i-o dădu:

– Umblă sănătos, băiatule!

Haiducul îngenunche, îi sărută mâna şi porni să iasă.

Când să ajungă la uşă, Arkip îl opri:

– Stoeniţă!

Îl prinse-n braţe, îl strânse la piept, îl sărută pe creştet, pe frunte, pe amândoi obrajii, întoarse capul şi-şi şterse o lacrimă.

Voievodul ţiganilor ieşi agale, coborî scara, ajunsemn curte, trecu pe poarta cea mare şi se pierdu în noapte…

Nu trecuse o jumătate de ceas şi iată pe Ilieş împuşcă Vrabie, searbăd la faţă, tremurând tot, abia puţind să vorbească.

Se prăvăli, aproape, dând în genunchi în faţa boierului:

– Maria ta. Maria ta, ţi-a furat Stoeniţă pe Zmeurel!

– Ce, omule, ai căpiat? se răsti boierul.

– N-am căpiat, prea-înălţate stăpâne!… Aşa a fost! Aşa să-mi ajute dumnezeu! Veneam din sat, de la potcovar, cu şase cai potcoviţi, şi numai mă pomenesc cu Stoeniţă…

– Ai boierului caii ăştia?

– Ai boierului…

– Ia să-i vedem…

Şi trecu din cal în cal, le mângâie coama, îi bătu pe şold. Alese pe cel mai frumos, pe Zmeurel al măriei tale, şi, dintr-o săritură, l-a încălecat şi dus a fost.

– Cum, mă, şi l-ai lăsat să plece, aşa, cu una, cu două?

– Ce era să-i fac, măria ta, că mi-o mai tras în pădure două pălmi, de mi-o mutat fălcile din loc!

Ciudat! Boierul nu părea prea mâniat că-l jefuise tâlharul. Mai mult se făcea.

Îl prinse pe Ilieş de urechi şi-l scutură bine de câteva ori.

– Mă, tu eşti învoit cu el!

– Eu, măria ta! Cel-de-sus să mă trăsnească dacă…

– Mă, pârdalnicule, tu eşti cel de l-ai pus pe urma lui domnu’ Gaston, când l-a prins ia izvor. Bine, mă, deaceea te-am învăţat noi franţuzeşte, ca să te faci iscoadă de hoţi?

– Să mă trăsnească maica domnului, măria ta, dacă…

Şi Ilieş căzu în genunchi şi sărută pulpana stăpânului.

– De unde era să ştie tâlharul, mă, că se duce omul în codru, pe urmele zimbrului?! Că numai tu şi cu musiu Henri ştiaţi locul din pădure. Doar nu l-a vindut unchi-su? Hoţul de Stoeniţă de unde era el să-l ştie?

– O fi aflat de pe la niscaiva ţărani… de la careva ciobani, că ne-am dus câteva zile în şir şi se află, înălţate stăpâne, se află!

– Măi, mişelule! Ai să-mi plăteşti armăsarul, că de unde nu, dracul te-a luat! Simbria pe trei ani am să-ţi opresc.

– Să mi-o opreşti, măria ta, să mi-o opreşti, dac-am fost nevrednic!

Ilieş ştia că numai una ca asta n-o să-i facă prea-luminatul.

– Să te duci la domnul Henri, să-i spui că trei ani să nu-ţi mai dea simbrie…

– Trei ani, măria ta, aşa am să-i spun!

Şi Împuşcă Vrabie ieşi de-a-ndăratelea, făcând tot felul de mătănii înălţimii-sale.

După ce ieşi Ilieş, boierul căscă adinc, îşi ridică braţele, îşi întinse oasele şi se apropie, agale, de oglindă… Se privi lung, clătină capul şi zise, zâmbindu-şi în barba-i amestecată:

– Ţiganul tot ţigan!

CAPITOLUL VIII

Gaston Parrocel fu emoţionat de primirea pe care i-o tăcuse Muşa.

Acest nou semn de afecţiune, cel mai puternic de pân-acum, îi sporea atât profundul sentiment care-l domina, cât şi melancolia, îşi simţea zădărnicia visurilor. Idila se desfăşura într-un decor mohorât.

Zile grele de noiembrie – un castel rece, o viaţă austeră, totul îi părea o închisoare… închisoare până şi acea bibliotecă, în care nu-şi putea vedea adorata decât în faţa monseniorului.

Dragostea presupune primăvară, libertate, cer senin, nopţi cu lună, cântec de privighetoare, în mijlocul florilor şi al copacilor stufoşi… întâlniri pe alei, râsete. Voioşie, o strângere de mână fugară…

Poate că în acea caldă bogăţie a firii ar fi putut să înflorească şi dragostea lor, înmugurită în soarele întunecat al toamnei.

Poate că n-ar fi fost atât de trist… Iubire tristă… Iubire încătuşată… Iubire de toamnă… Până când?

Ce sfârşit va cunoaşte acest apăsător început?

Tânărul francez, smuls din lumea lui, era pus în faţa unor împrejurări neobişnuite, într-un mediu cu totul străin. Era prea inteligent ca să nu-şi dea seama că prejudecăţile de castă îl îndepărtau pentru totdeauna de odrasla unor oameni cu sânge princiar. Oricât ar fi fost el

improvizat „de Parrocel”, deci nobil şi încă nobil francez, nu putea lua în serios această glumă a patronului, care-l folosea şi-l plătea ca pe orice salariat de pe domeniile înălţimii sale. Nici nu putea forţa nota.

Respingea ideea de a brusca lucrurile, profitând de rătăcirea trecătoare a unei copile romantice. Nu se vedea răpind-o, ridicând apoi pretenţii, ameninţând, asemenea brigandului care-l sechestrase. Ce va spune unchiul său în eventualitatea unui fapt împlinit? Bietul om şi-ar fi pierdut situaţia pe care o avea la curtea boierească, gonit ca ruda şi protectorul unui impostor.

Cine ştie ce alte complicaţii le-ar fi adus această nemaipomenită purtare, infracţiunea aceasta într-o ţară care nu era a lor, o ţară numai pe jumătate civilizată şi unde cei mari aveau dreptul de viaţă şi de moarte asupra supuşilor.

Sărmanul Gaston nu îndrăznea nici măcar să-i pomenească unchiului de acest lucru.

În naivitatea lui, nu i-ar fi trecut prin minte că însuşi Henri Parrocel urzise tot acest păienjeniş. În vreme ce tinărul frământa gânduri peste gânduri, rătăcind într-un labirint fără ieşire, bătrânul provoca şi primea confesiunea Muşei.

Domnişoara noastră, temperament mai puternic, mai primitiv decât al curajosului vânător de până ieri din pustiurile Africii, timidul amorez de azi, mărturisea preceptorului, părintelui ei spiritual, – cum îl decretase monseniorul – tot zbuciumul sufletesc care o încerca de la o vreme. Era hotărât să-şi închine viaţa lui Gaston. Bunul ei tata şi prieten, care-i făcea toate voile, nu putea să-i refuze acest dar, cel mai frumos, pe care i l-ar fi făcut.

De altfel, nici n-avea de ce să o refuze.

Afecţiunea, preţuirea pe care i le arăta lui Gaston erau chezăşia unui grabnic consimţământ.

– Copila mea, e foarte grav ce mi-ai mărturisit

răspunse profesorul, făcând pe omul căzut din cer. Nu pot să-ţi dau nici un sfat. Gaston mi-e nepot, dar n-am nici un drept să mă amestec în viitorul lui… Căsătoria este unul dintre cele trei capitole fundamentale în viaţa unui om, celelalte două fiind naşterea şi moartea. Dacă ne naştem fără voia noastră, fără să ştim, dacă murim şi ştim că murim, dar, în majoritatea, aproape în unanimitatea cazurilor, murim împotriva dorinţei, împotriva voinţei noastre, cel puţin căsătoria să fie aceea pe care o dorim, pe care o alegem noi înşine. Eu, încă o dată, nu mă amestec şi n-am niciun sfat de dat.

Gaston este cel care trebuie să hotărască ce mireasă îşi va alege Şi când spun Gaston spun, în acelaşi timp, domnişoara noastră. Ei sunt suverani pe propria lor viaţă.

– Nu-i aşa? Nu-i aşa? se bucura Muşa.

– Nimeni n-are dreptul să se pună în calea fericirii lor!

– Nimeni! Nimeni! izbucni copila, încruntându-se, bătând din picior cu autoritatea, cu despotismul moştenit din părinţi şi în acelaşi timp, cu încăpăţinarea fetei răsfăţate, a copilului unic, căreia nu i se poate refuza nimic.

– Mai trebuie, însă, consimţimântul monseniorului. Nu putem trece peste voinţa măriei sale. În această privinţă, mă cam îndoiesc. Nu mă îndoiesc. Sunt sigur! Va spune un „nu” categoric.

– De ce s-ar opune? întrebă Muşa, plină de candoare.

– Foarte simplu! Dumneata, draga mea copilă, eşti o prinţesă, iar Gaston nu e decât fiul unui burghez, burghez, foarte onorabili, desigur. E adevărat că numele Parrocel este ilustru, că străbunii noştri Joseph şi Pierre erau primiţi şi preţuiţi la Versailles, unde tablourile lor stârneau admiraţia întregii curţi. Un alt mare pictor, Rubens, a fost ambasador! Nobleţa artel e mai presus de orice aristocraţie. Orice domnişoară franceză, din familiile Montmorency, La Rochefoucauld, Chambord, Noailles, ar fi fericită să ia de soţ un Parrocel. Dar în

Moldova moravurile sunt altele. Vechile prejudecăţi orientale continuă să apese pe umerii acestui popor.

– Eu n-am nicio prejudecată…

– Ştiu… Dar nu atârnă numai de dumneata. Mai e şi seniorul nostru. Mai este şi doamna Roznovanu, mai este…

– Doamna Roznovanu nu are niciun drept asupra mea…

– Ţi-e mătuşă. E sora mamei dumitale. Ţi-a ţinut loc de mamă. În Franţa, desigur, aceasta n-ar avea nicio importanţă. Lucrurile ar merge mai uşor acolo. Alte moravuri, altă civilizaţie. Dar prin aceste părţi ale lumii, prăpastia dintre marii seniori şi cei lipsiţi de avere e prea adâncă. Ştiu că ai o mare admiraţie pentru regina din „Ruy Blas”, care s-a îndrăgostit de un valet, dar aceasta este numai o frumoasă literatură romantică. Nimic mai mult decât literatură Gaston, fireşte, nu e un valet, nici dumneata, principesa mea, nu eşti regina Spaniei. Apropierea este mult mai mare între el şi dumneata, decât între Margareta de Navarre şi sluga lui don Sallustre. Cu frumuseţea, cu inteligenţa, cu viitorul său strălucit, cu modestia lui, nepotul meu ar fi, desigur, un soţ ideal. N-ai putea găsi un tovarăş de viaţă mai nimerit… Aţi trăi în splendoarea Parisului, în societatea cea mai aleasă, nu în Sahara aceasta muntoasă, fără soarele Saharei…

– Nu-i aşa? Nu-i aşa? se bucura copila, cu ochii strălucitori de fericire, ca şi cum, cucerind aprobarea severului ei profesor, rezolvase întreaga problemă.

– Aşa e, desigur, se retractă domnul Parrocel. Dar încă o dată, lucrurile mi se par imposibile Cu Gaston ai vorbit ceva?

– Nu…

– Ţi-a tăcut vreo declaraţie?

– Nu. Niciodată nu mi-a arătat vreo afecţiune specială.

– În cazul acesta, să aşteptăm şi cuvântul lui. Dar,

crede-mă, scumpa mea domniţă, ar fi mult mai bine să schimbi aceste gânduri copilăreşti, să renunţi la asemenea visuri. Nu puteţi râvni, vai, asemenea meritată fericire!

Apoi, ca şi cum şi-ar fi vorbit lui însuşi, oftă:

– Bieţii copii! Bieţii copii!

– Aşadar şi dumneata eşti împotriva mea? întrebă, cu un ton tragic copila, care, din tot discursul preceptorului, nu reţinuse decât rezervele acestuia, părţile negative, opoziţia, tot ce era insinuare. Îndemn, întărire a hotărârii ei, îi scăpa.

Abilul francez cunoştea caracterul Muşei. A-i merge total în voie însemna a-şi trăda propriul interes şi a-şi risca autoritatea – dacă nu însăşi situaţia – în cazul unui refuz al boierului. Contrariind, îi întărea şi mai mult hotărârea. Iar el însuşi, la o eventuală confruntare cu fiica lui spirituală, era acoperit de cuvintele: „Ai face mai bine să schimbi aceste gânduri copilăreşti, să renunţi”,

Muşa se despărţi de guvernorul ei, contrariată, aproape mânioasă.

Se gândea, chiar, să se plângă de el, ca de un inamic. Da. Îl va pârî părintelui ei, îi va spune că domnul Parrocel se opune la fericirea ei şi că autoritatea pe care o are asupra lui Gaston l-ar putea hotărî pe acesta să n-o mai ceară de soţie. Dar se răzgândi repede. Oare Gaston voia, într-adevăr, să se căsătorească cu dânsa? N-avea, cumva, la Paris o logodnică, o iubită? Putea-va, dânsa, o biată moldoveancă de la poalele Ţuguiatului să se măsoare cu o ducesă de Rochefoucauld, cu o marchiză de Montmorency, cu o contesă de Chambord, cu o vicontesă de Noailles?!…

Nu. Trebuia, întâi, să vorbească tânărului, să-i cunoască intenţiile.

Îl pândi, a doua zi dimineaţa, în capul scării. Muşa ţinea în braţe două cărţi, pe care le scosese, în ajun, din raftul bibliotecii. Un pretext. O mică şiretenie copilărească,

dacă nu femeiască.

– Monsieur Gaston, iată viaţa lui Carol al Suediei, de Voltaire şi cartea despre Petru cel Mare. Sunt contemporani cu Dimitrie Cantemir. Mi se pare că astăzi veţi ajunge la acea epocă din istoria Moldovei.

– Dumneavoastră veniţi? se întristă tânărul Parrocel la gândul că Muşa va lipsi – prima oară – din biblioteca unde, câteşitrei, puneau ordine în memoriile patronului şi-n acelaşi timp înfiripau tinereasca lor idilă.

– Ba da! Dar înainte, aş dori să te întreb ceva.

– Vă rog!

Muşa deschise cartea despre Carol al Suediei şi, arătându-i cu degetul un pasaj (poate ar fi trecut cineva pe coridorul lung şi întunecat şi nu trebuia să-i vadă pe amândoi vorbind decât cu o carte-n mână, despre ceva din acea carte), îl întrebă, cu ochii pe text:

– Monsieur Gaston, ai fi dispus să te căsătoreşti cu mine?

Tinărul Parrocel încremeni. Auzise bine? Încremeni, cu capul plecat, privind paginile deschise. Era atât de surprins şi de emoţionat, încât îşi rememoră întrebarea, punându-şi-o, ascultând cu imaginaţia, vorbele rostite adineauri. Acest ecou îl asigură că auzise bine. Dar. Totuşi…

– Domnişoară dragă, îi răspunse el, cu, glasul tremurător (era foarte palid), iertaţi-mă, nu înţeleg…

Muşa repetă întrebarea

Celălalt îngăimă:

– Nu m-m gândit niciodată. Nu mi-aş fi închipuit niciodată. Eu? Soţul dumitale? Eu? Dar bine…

Aceste ezitări fireşti provocate de surprinderea unei prea mari şi neaşteptate bucurii, păreau aproape un refuz.

– Ai pe cineva la Paris? O logodnică? O iubită? Ai dat vreo făgăduială? insista Muşa cu o preciziune care-l uluia. Nu mai era copila de şaptesprezece ani, ingenua timidă,

cum ar fi trebuii să fie la vârsta ei şi cu lipsa ei de experienţă a vieţii, a hotărârilor grave.

Tonul Muşei era atât de firesc, în întrebările ei vibra atâta sinceritate, atâta castitate!

– Eu… nu… n-am dat… n-am dat nicio făgăduială, răspundea el, cu creierul golit dintr-o dată şi cu impresia că mai trăise o dată această scenă.

– În cazul acesta, n-ai avea nimic de obiectat la căsătoria noastră?!

Şi-i arăta, în josul paginii, un paragraf cu bătălia de la Poltava.

– Desigur… nimic… nu mi-aş fi închipuit niciodată… sunt atât de fericit… nici nu mi pot exprima fericirea… e mai presus de mine… e un sentiment insuportabil;..

Găsise cuvântul: insuportabila fericire! Nici n-ar fi putut exprima, în alt chip, bucuria care-l copleşea.

Când frumuseţea, iubirea, fericirea îşi dau întreaga lor măsură sunt insuportabile.

– Aşadar, consimţi, continua Muşa, întorcând o filă a cărţii, ţinând un deget pe text şi ridicându-şi ochii spre Gaston într-un surâs, într-un abandon, într-un amestec de recunoştinţă şi de dragoste infinită. Îţi mulţumesc. Sunt fericită. Voi fi fericită. Să mergem să spunem tatei…

– Oh, domnişoară… Vă rog… N-aş îndrăzni niciodată!…

Tânărul părea înspăimântat de acest gând.

– Nu face nimic… am să-i vorbesc eu… poftim, ţine aceste două cărţi… du-te în bibliotecă… începeţi lucrul… vin şi eu numaidecât…

Secretarul literar al prinţului intră la patron cu o mare teamă, ca un mare vinovat. Nu înţelegea nici el cum putea fi atât de lipsit de voinţa, de bărbăţie îşi dădea seama, fără îndoială, de gravitatea hotărârii Muşei, căreia un lucru atât de important i se părea foarte simplu, foarte firesc.

Dar Muşa, rămasă singură, urcând treptele care duceau în iatacul ei, din etajul superior, se trezi, brusc,

din vitejie. Începu să tremure. Nu făcuse o mare greşeală? Cum îşi îngăduise să-şi ia un asemenea angajament? Uitase ce-i spusese de curând domnul guvernor, bunul şi înţeleptul ei profesor, care măsurase toată imposibilitatea unei asemenea căsătorii? De ce-a trecut peste cuvântul lui, de ce se grăbise să facă pasul acesta nebunesc, fără să se fi spovedit înainte părintelui ei, care-i era şi cel mai bun prieten? Trebuia să înceapă prin a-i mărturisi gândurile, sentimentele şi numai după ce ar fi primit încuviinţarea cea de sus venită, să fi vorbit.

Acum era prea târziu. O pornise pe un drum, poate greşit, dar trebuia să meargă înainte, fie ce-o fi! Ridică fruntea cu mândrie, cu îndârjire, coborî grăbită şi intră în biroul conului Arkip, care, după obicei, o prinse-n braţe şi-i sărută creştetul.

Muşa salută cu o uşoară înclinare a capului pe Gaston.

– Bună ziua, domnule!

În salutul ei era ceva îndepărtat, străin, autoritar, o rezervă care miră şi pe Arkip Rosetti, necum pe bietul Gaston.

– Monseigneur, mon pere, tăicuţule, măria ta, aş dori să-ţi vorbesc între patru ochi. Te rog să mă ierţi, domnule Parrocel…

Tânărul, care, la intrarea domniţei, se ridicase repede, n-aşteptă să i se spună de două ori. Se îndreptă spre uşă, înclinându-se adânc. Arkip Rosetti era surprins, puţin contrariat, dar totuşi mândru de această atitudine voluntară, într-adevăr boierească, moştenită de Muşa de la Cantacuzina ce-i fusese mamă. Îi plăcea s-o vadă aşa hotărâtă, energică, impunându-şi voinţa, cum o admira şi când o vedea aruncându-se pe cal ca o amazoană, decapitând florile înalte ale fânului cu o lovitură şuierătoare de cravaşa, măsurând pe toţi de la înălţimea frunţii sale, netede, care era fruntea lui însuşi, înalta frunte a Roseteştilor.

– Tăicuţule, măria ta, am să-ţi spun ceva foarte

important, am să-ţi cer ceva foarte preţios, te rog să mă asculţi şi să nu-mi spui nu, fiindcă dacă spui nu, nu ştiu ce s-ar întâmpla cu mine!

Copila spusese toate acestea repede, cu mare emoţie, cu lacrimi în glas. Arkip îi prinse amândouă mâinile, care i se răciseră, şi o trase la fereastră privind-o în ochi cu dragoste părinteasca, dar şi cu oarecare teamă.

– Spune-mi. Spune-mi repede şi fără înconjur.

– Tăicuţule, măria ta, sunt îndrăgostită de domnul Gaston Parrocel şi vreau să mă mărit cu el!

Şi Muşa izbucni în plâns, lăsându-şi capul pe umărul tatălui ei, care nu înţelegea.

Dacă ar fi înţeles, ar fi înlemnit, fiindcă niciodată nu i-ar fi trecut prin cap asemenea lucru. Muşa nu era pentru el decât copiliţa ieşită dintre păpuşi; nu-şi dădea seama că a crescut şi că, o dată cu făptura fizică, îi crescuse şi sufletul, şi mintea. Toate podoabele femeii învoalte care va fi mâine, îmbobociseră în ea de un an, doi.

Ridicându-l uşor capul de pe umăr, boierul îi prinse iarăşi mâinile într-ale lui, o trase spre el şi se aşeză într-un jilţ privind-o lung.

– Fetiţa taichii, n-am înţeles bine. Mai spune o dată!

Şi Muşa îi mai spuse o dată, cu aceeaşi hotărâre, dar fără lacrimi, de rândul acesta. Uluit, Arkip nu găsea, n-avea curajul unui răspuns. Ocoli întrebarea, întrebând el de data aceasta:

– Mătuşei Marghioala i-ai vorbit?

– Nu… Pe ce să-i vorbesc dumneaei?…

– Foarte bine că ai venit întâi la mine. Sau… poate… altcuiva?… N-ai spus nimănui?!

– Ba da.

– Cui?

– Domnului Parrocel şi lui Gaston.

Aceste cuvinte „lui Gaston” îl mâhniră, îl jigniră chiar. Prea repede. Prea multă familiaritate. Se încruntă la gândul că străinul acela ar fi intrigant, sucind capul fetei.

Abia îşi stăpânea mânia. Ar fi vrut să-l cheme repede să-l dea afară, pe loc. Se stăpâni. Îşi revărsa, acuma, revolta şi ura împotriva administratorului său, care, fără îndoială, luase parte la complot, abuzând de încrederea stăpânului.

– Şi… cea spus domnul Parrocel?

– N-a vrut s-audă! Spunea că Gaston nu e de mine… Că eu nu sunt de el… că deosebirile dintre noi sunt prea mari: el e un biet băiat sărac şi eu domniţă de neam mare. Că trebuie să renunţ la visurile acestea copilăreşti, că rostul meu e altul, că viitorul meu trebuie să-l hotărăşti măria ta, tăicuţule!

Muşa exagera împotrivirea preceptorului. Simţise, în vorbele părintelui ei: „şi ce-a spus domnul Parrocel?” o ostilitate, o ameninţare. Cum Muşa îşi iubea dascălul, nu voia să-i aducă un neajuns, să-l micşoreze în ochii tatălui ei. Arkip se însenină. Vechea încredere în bunul administrator se restabili, unită cu un sentiment de gratitudine. Aşadar, nu era la mijloc un complot, o intrigă a celor doi francezi! (Henri Parrocel ştia bine ce face, când, ridicând copilei oarecare obiecţii, oarecare superficiale reticenţe, îşi menaja o eventuală explicaţie cu patronul.)

– Perfect! exclamă Arkip, pe deplin satisfăcut de conduita excelentului său om de încredere. Domnul Parrocel are perfectă dreptate! Nu degeaba l-am numit părintele tău spiritual!

– Dar, spune-mi, ce ţi-a răspuns tânărul? Gaston, cum a primit Gaston?…

– Nu mi-a spus nimic precis…

– Nu el te-a îndemnat?

– Cum era să-şi permită? Când l-am întrebat dacă ar vrea sa se căsătorească cu mine a rămas încremenit. Spunea că nu s-a gândit niciodată la aşa ceva.

– Nu-ţi făcuse, pân-atunci, nicio declaraţie? Nu ţi-a vorbit între patru ochi… vorbe frumoase… vorbe de

dragoste?

– Niciodată!

– Atunci?

– Atunci?

– Atunci ce ţi-a venit aşa, dintr-o dată, sa iei o hotărâre atât de importantă?

– Nu va trebui să mă mărit odată?

– Fireşte, dar nu aşa, cu una-cu-două…

– Tăicuţule, doamne, căsătoria e singurul lucru pe care-l fac oamenii din voia lor, fiindcă naşterea şi moartea vin singure, fără ne întrebe!

– Hei, dar unde ai citit tu astea?

– N-am dreptate?

– Fireşte că ai. Dar am şi eu dreptatea mea. Cum te-am ascultat eu pe tine, să m-asculţi şi tu. Ai să te gândeşti, ai să cumpăneşti. Ai să faci ce vei crede de cuviinţă. Să nu crezi că nu m-am gândit şi eu la măritişul tău. De multă vreme mă gândesc. E lucrul cel mai însemnat nu numai din viaţa ta. Dar şi din viaţa neamului nostru. Ştii prea bine din cine te tragi. Strămoşul nostru Antonie Ruset a fost domnitorul acestei ţări. Urmaşii săi n-au mai avut parte de tronul Moldovei. Aceasta, însă, nu înseamnează că au renunţat. Pe acest tron s-au perindat oameni şi familii mai puţin îndreptăţite decât noi. Ai noştri, toţi, se gândeau că ne va veni odată rândui. Rândul îmi venise. Cât p-aci să fiu ales. Dar am fost înlăturat prin candidatura hatmanului Paladi. Hatmanul Paladi a murit de-o moarte ciudată, în preajma alegerii de domnitor, şi, deodată, în lupta dintre Roseteşti şi Paladi, s-a ivit şi Mihail Sturdza. Cel-de-sus m-a ferit de soarta bietului hatman. Aş fi fost otrăvit eu în locul lui.

M-am dat la o parte. Vodă m-a scos şi din vistierie. Am venit aici, la Drăgoşeşti, să mă uite lumea. Şi a început să mă uite. Fecior n-am, ca să se mai teamă cineva de spiţa noastră. Aceasta, însă, nu înseamnează că m-am resemnat. N-am să mor aşa, ca orice moşneag fără

vlagă, trimis în surghiun la moşie; sângele nostru trebuie să mai domnească. Dacă n-a fost să fie un bărbat, să fie o femeie. Şi-acea femeie vei fi tu, Muşa mea scumpă, nepreţuita mea copilă!

– Eu?!

– Tu! Vreau să fii şi vei fi măria sa înalta doamnă a Moldovei, aşa cum a fost şi străbunica ta. Pentru tine sunt toate averile mele, pentru mărirea ta. Toate gândurile şi strădaniile mele ţie ţi le-am închinat. Tu eşti toată bucuria mea. În afară de înălţarea şi de fericirea ta, altă grijă-n viaţă n-am avut. Hârţoagele astea, pe care le mâzgălesc de atâta amar de ani, închid povestea casei noastre şi-a neamului nostru moldovenesc. Eu nu sunt decât legătura între ceea ce-a fost cu ceea ce va fi: trecutul şi cu tine. Fi-vei, oare, vrednică de tatăl tău, de visurile lui? Iată gândurile care mă frământă de atâta amar de ani. Tu singură le vei da dezlegarea. Nu-ţi cer acum niciun răspuns. Ai să te mai gândeşti Nu te văd jertfindu-te, jertfindu-ne! Ai fi în stare, oare, să schimbi tronul Moldovei ducându-te pe urma unui străin, părăsindu-ţi bunul părinte, lăsându-l singur în pustietăţile acestea? Tânărul acesta, Gaston, e un băiat de treabă, e frumuşel, e deştept, fără-ndoială, dar nu e de tine. Alt neam, altă lege! Nu uita că el e papistaş şi noi pravoslavnici. Peste deosebirile de rang, de avere, se ridică şi opreliştea bisericii, a credinţei strămoşeşti. Tu eşti încă prea copilă ca să înţelegi toate lucrurile acestea. Mai târziu vei chibzui, vei înţelege şi vei vedea cită dreptate am avut oprindu-te să faci pasul acesta greşit!

– Aşadar, te împotriveşti? îl întrebă Muşa palidă, cu nările fremătătoare.

Arkip plecă fruntea.

Aşa îl privea, uneori, şi răposata lui nevastă, Cantacuzina, şi el, ca să-i oprească revărsarea mâniei, nu mai răspundea nimic. Se lăsa învins, deocamdată, ca să facă mai târziu ceea ce credea el că este potrivit.

Aşa făcu şi acum boierul Arkip. Cedă.

– N-am spus că mă împotrivesc. Dar, înţelege, lucrul acesta mă surprinde. Prea a venit pe negândite. Ţi-am vorbit deschis, ca unui om de seama mea, nu ca unui copil. Te vei gândi, vei cumpăni. Deocamdată, să chemăm aici pe Gaston şi să ne vedem de treabă, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat!

Muşa era complet dezarmată.

Părintele ei fi spusese prea multe lucruri şi prea grele pentru căpşorul ei tânăr; oricâte tomuri citise, oricâtă istorie şi filosofie o învăţase domnul Parrocel, nu putea desluşi nimic din tot frumosul discurs pe care i-l ţinuse părintele ei.

Doamnă a Moldovei? Ea, Muşa? Dar cum?

Va trebui ca măria sa tăicuţul să-i explice. Dar nu acum. Iată, a intrat Gaston. Tatăl şi fiica îl privesc cu alţi ochi acum. Pentru Arkip, tânărul francez nu mai e străinul de până adineauri. Umbra unei afecţiuni părinteşti trece acum prin sufletul boierului. Are o vagă impresie de ceva familiar. Băiatul acesta a făcut să tresară inima scumpei lui copile. Nu poate să mai fie un străin. Bineînţeles că planurile fetei sunt o nebunie.

Bineînţeles că omul acesta e un intrus.

Dar nu e mai puţin adevărat că Muşa îl iubeşte. Nu mai încape vorbă, iubirea copilei nu trebuie să fie decât un capriciu trecător. Dar tatăl nu mai poate să-l socotească drept un oaspe întâmplător, un străin.

Se va despărţi de el foarte curând, fireşte îl va răsplăti regeşte, dar îl va alunga.

Cei doi tineri nu trebuie să se mai vadă. Era şi vina lui, a Rosetescului, că această idilă se înfiripase sub ochii lui, şi atât de repede.

„Orb am fost? Nebun am fost de nu mi-am dat seama că apropierea acestor copii îi va duce la sentimentul firesc, la chemarea eternă, la acel imbold care sminteşte şi oameni în toată firea, necum două tinereţi în plină

înflorire”.

Dăduse Muşei prea multă libertate. Prejudecăţile au şi ele viaţa lor, dreptatea lor. Prejudecăţile înseamnă experienţe acumulate; ele sunt, totuşi, o frână în calea unor hotărâri pripite. Înainte de a ne supune lor, dar şi înainte de a le ocoli, trebuie să le controlăm actualitatea, să ţinem seamă de învăţătura lor de la caz la caz.

Arkip Rosetti, care se credea un om modern, cu vederi înaintate, purta, totuşi, caftane turceşti şi barbă patriarhală. Neputându-se dezbăra el însuşi de vechile deprinderi moştenite, nu-şi putea închipui că o copilă de şaptesprezece ani poate fi scoasă din iatacurile femeieşti, din anticul gineceu, din haremul strămoşesc şi adusă într-o bibliotecă, unde să lucreze fără nicio primejdie, câteva ore pe zi, alături de un tinăr fermecător.

Fiindcă Gaston e un băiat plin de vrajă. Nu numai Muşa, dar el însuşi, boierul, se simţea schimbat de la venirea tânărului francez: era prins de farmecul lui, se simţea reînnoit prin această revoluţionară prezenţă. Băiatul era inalt şi zvelt, iar el, Arkip Rosetti, care n-avea încă cincizeci de ani, se îngrăşase, devenea greoi. Şi apoi ce însemnau straiele acestea orientale, de paşă sau de episcop, pe care le purta încă în anul Domnului 1847? Ce bine îi şedea lui Gaston acea bărbuţă blondă-castanie, redingota aceea romantică, strânsă pe talie, pălăria înaltă, cu marginile late, peste pletele buclate!

"Boierule, e vremea să întinereşti şi dumneata! Să nu-ţi mai zică lumea Barbă Amestecată. Azi puţin, mâine mai mult, să începi a-ţi tunde acea barbă lungă şi lată, s-o micşorezi în fiecare săptămână, până va ajunge cât a lui Gaston, să-ţi faci straie noi, să te-nveţi cu ele, fiindcă peste trei luni Muşa împlineşte optsprezece ani şi i-ai făgăduit c-o duci la Paris. Te vei duce şi dumneata la Paris cu dânsa, boierule! Dar nu trebuie s-o păţeşti ca marele logofăt Dinicu Golescu, cel ce-a purces la Viena

îmbrăcat ca paşalele de la Ţarigrad. Cucoanele de la curtea împărătească se uitau la caftanul, la işlicul Dinicului ca la o minunăţie. Altele îi cereau să le arate frumuseţea de brâu de mătase care-i înfăşură mijlocul de trei ori. Vrei s-o păţeşti şi domnia ta la fel ca Dinicu din Goleşti?"

Iată gândurile ciudate, fără nicio legătură cu dialogul de până cum, care se rostogoleau în capul lui Arkip Rosetti. În vreme ce Muşa privea pe Gaston cu aceiaşi ochi ai dragostei, dar, în acelaşi timp, cu un fel de ciudă împotriva acestui străin, care, neputând fi domnul Moldovei, o împiedica şi pe dânsa să stea pe tronul cuvenit neamului ei rusetesc.

Acelaşi Gaston, dar două fiinţe deosebite jucau acum în căpşorul domnitoarei noastre. Avea în faţa ei pe tânărul care-i era atât de drag, de care luni întregi înainte îi umpluse fiinţa domnul Henri. Îi vorbise mereu de el, strecurându-i-l în fiecare clipă-n suflet. Era basmul fermecat, nepotul de la Paris, Parisul însuşi, feeria lui neasemuită, balurile, muzicile, rochiile, diamantele, reprezentaţiile de operă, recepţiile de la palatul Tuilleriilor, toate erau cuprinse în făptura acelui nepot... Bunul ei guvernor îi hrănise mereu imaginaţia cu acea nălucă de departe. Sosită, în sfârşit, în posomorârea toamnei de la Drăgoşeşti, acea solie de departe adusese lumina, primăvara, viitorul.

Şi iată acum colea, alături de ea, aşternând filă peste filă, iată pe al doilea Gaston, omul care o împiedica să fie doamna Moldovei. Doamna Moldovei? Dar cum? Nu înţelegea, biata de ea, cum ar putea ajunge ea pe tronul străbun? În Rusia, ce e drept, fuseseră câteva femei împărătese: Elisabeta, Caterina. Dar în ţara zimbrului nu domnise încă nici o Muşă. Atunci?

Părintele ei drag trebuia să ştie ceva. Era prea înţelept, prea bogat, prea puternic conul Arkip Rosetti, fostul mare vistier, ca să-i vorbească în zadar, să-i mijească

nesăbuite gânduri de mărire. Doamna Moldovei! Ce vis frumos pentru copilă, căreia toţi îi spuneau „domniţa”! Ce jucărie de preţ, mai frumoasă decât toate – chiar decât clavirul domniţei Ralu a lui Vodă Caragea – se pregătea să-i dăruiască nepreţuitul ei tată! Dar aceasta mărire ea n-o înţelegea cu jertfirea dragostei pentru iubit. Şi nici iubitul nu putea s-o înalţe la acea treaptă, unde numai un boier moldovean putea s-ajungă... Cine e acest boier, căruia o hărăzise tatăl ei şi care ar putea lua locul domnitorului de azi, locul lui Mihail Sturdza? Mihail Sturuza nu era prea bătrân ca să închidă ochii şi nici ameninţat să fie răsturnat de pe tron. Atunci?

Domnişoara noastră nu ştia, dar ştia prea bine măria sa taica şi mai ştia mătuşa ei, Marghioala Roznovan.

Marghioala Roznovan era o femeie de vreo şaizeci de ani, cu cincisprezece ani mai mare decât sora ei răposată, mama domniţei.

Soţul Marghioalei, Sâncu Roznovan, viţă boierească şi el, om tare bogat în tinereţe, îşi mâncase averea la cărţi, la Iaşi, voind să se arate mai falnic decât ofiţerii ţarului care vânturau miile de ruble în fiecare noapte, la jocul de bacara şi de faraon.

Când şi-a tocat ultima moşie, când a mâncat şi cea din urmă părticică din zestrea Cantacuzinei, Sâncu Roznovan şi-a tras un glonte în tâmplă, lăsând amintirea unui mare cavaler, care n-a rămas dator nimănui şi a preferat să plece în Nirvana decât să-l arate lumea cu degetul, ca pe un om care nu mai poate străluci în saloanele şi cluburile protipendadei ieşene!

Cam în aceeaşi vreme a murit de rac[1] şi muma Muşei. Văduva Sâncului s-a oploşit la Drăgoşeşti, chipurile, să ţie loc de mamă orfanei.

Încetul cu încetul, a pus stăpânire pe gospodăria cumnatului, pe încrederea lui, pe copilăria fetei.

---

1 Rac – cancer (N. R.)

Îşi împărţea viaţa între Drăgoşeşti şi Iaşi, unde Arkip Rosetti avea o casă de toată frumuseţea, casă mare, veche, casă boierească, pe care fostul mare vistier o lăsase în seama cumnatei de când fu scos din dregătorie şi nu mai avea ce căuta în cetatea de reşedinţă.

Precum ştim, Marghioala Roznovan fusese plină de nuri la vremea ei. Nici acum nu se da bătută, măcar că trecuse de mult pragul bătrâneţii.

N-avea nici un fir alb. Negru îi era părul, negre sprâncenele, neagră până şi mustăcioara care-i umbrea buzele cărnoase. Firicele de tiutiun puneau o pojghiţă gălbuie pe această mustăcioară: coanei Marghioala îi plăcea să tragă praf de tiutiun pe nas şi strănuta bărbăteşte, în trei caturi. Avea o mulţime de cutioare de porţelan, de argint, de aur, încrustate cu sidef şi cu mărgăritare, în care ţinea praful cel aromitor şi gâdilitor al nărilor.

Avea şi multe duzine de batiste, una mai fină şi mai dantelată decât alta, cu care îşi ştergea nările când se afla în soţietate.

Aceste batiste erau stropite cu apă de trandafiri. Coana Mar- ghioliţa Roznovan mirosea de departe a tabac şi-a trandafiri. Săpunurile dumneaei erau numai de trandafiri. Când te apropiai de dumneaei, te înfăşură o aromă de tiutiun, de trandafiri şi de mătreaţă.

Muşa ar fi iubit-o mai mult daca buna şi grasa ei a doua mamă n-ar fi mirosit aşa.

De copil, îi fugea din braţe ca să nu ameţească. Îşi strângea năsucul cu degetele şi întorcea capul să n-o vadă tuşica. Sau, când nu putea să-şi strângă nările, îşi ţinea răsuflarea. Altminteri, îi dădea tot respectul şi afecţiunea ce se cuvin unei adevărate mame.

Ocupându-se de educaţia îngeraşului şi măgulind apucăturile de măreţie ale boierului, Marghioala Roznovan intrase pe sub pielea cumnatului ei, care se sprijinea în chip egal pe dânsa şi pe administratorul

francez, încrezător în amândoi. Amândoi erau vrednici de încredere, deşi fiecare nutrea alte gânduri pentru viitorul Muşei: Henri Parrocel voia să şi-o facă nepoată, iar Marghioala Roznovan, nici mai mult nici mai puţin, doamnă a Moldovei. Niciunul însă nu-şi dezvăluia planurile.

Abia de vreun an-doi, Roznovanca îi destăinui lui Arkip Rosetti cum vedea dumneaei viitorul îngeraşului.

Iată cum vedea viitorul îngeraşului dumneaei: la Iaşi trăia un boier sărac, Săndulache Ghica, flăcău tomnatic, ai cărui unchi, bunici şi străbunici domniseră în amândouă principatele.

Nume mare. Viitor mare.

Ghiculeştii au fost voievozi cinstiţi, lăsaseră amintirea unor hospodari buni, iubitori ai norodului.

Unul chiar îşi pierduse viaţa pentru ţară, pentru lege: Gligore Vodă Ghica, pe care din porunca sultanului, l-a descăpăţânat imbrohorul Ahmed-bei Karahighiorzade, în Iaşi, la 1777.

Strâmtoarea în care trăia, cu multa demnitate, acest urmaş al lor dovedea că Ghiculeştii nu agonisiseră averi jecmănind norodul, cum făcea acum Mihail Sturdza, a cărui lăcomie umpluse de greaţă până şi pe credincioşii săi cei mai apropiaţi.

Cum trebuiau bani mulji ca s-ajungi stăpânitor peste Moldo-Valahia, Săndulache Ghica, om inteligent, cult şi modest, nu se încumetase a râvni cele două tuiuri ale hospodarului.

Iată însă că pronia cerească îi scosese-n cale pe coana Marghioala Roznovan, cumnata omului celui mai bogat din Moldova, a cărui avere numai în pământuri se apropia de una sută mii de fălci.

Iar coana Marghioala, născută Cantacuzino – Cataeozin, cum spune Ion Neculce cronicarul, el însuşi „Catacozin” prin mamă, sânge domnesc şi dumneaei – voia să-şi vadă nepoata strălucind pe scaunul

Muşatinilor. Râvnă îndreptăţită. Cu numele Ghiculeştilor şi al Ruseteştilor, cu avuţiile cuconului Arkip, cine-ar fi îndrăznit sa se măsoare?

Seniorul de la Drăgoşeşti nu mai era destul de tânăr ca să râvnească pentru el însuşi această mărire. Lucrurile urmau să mai întârzie câţiva ani. Trebuia întemeiată o partidă sau, cum se spunea pe atunci, un „taraf” al lui Săndulache Ghica.

Trebuiau atraşi prin daruri bogate, prin măguliri neîncetate toţi boierii, toţi dregătorii mari şi mici ai ţării; în acelaşi timp, trebuiau lăţite veştile rele despre Mihail Sturdza, veşti care erau cât se poate de îndreptăţite.

Arkip Rosetti avea de partea lui şi tinerimea revoluţionară, pe care o ajuta cu mare generozitate şi discreţie. Multe pungi cu galbeni trimisese el exilaţilor de la Paris! Se va duce şi el acolo, se va reîntoarce în Moldova, îşi va lua reşedinţa la Iaşi, de unde va conduce mişcarea pentru readucerea pe tron a Ghiculeştilor.

Numai trei fiinţe omeneşti cunoşteau planul acesta măreţ: boierul, cumnata boierului şi beizadeaua însuşi.

– Maria ta, îi spusese conul Arkip, lasă toate-n grija mea, iar domnia-ta sa n-ai altă grijă decât a te face plăcut domnişoarei noastre, a-i câştiga inima!

Iar bietul Săndulache făcea şi el ce putea: vorbind frumos duduiţei, valsând-o, scriindu-i poezii, traducându-i stihuri franţuzeşti, trimiţându-i daruri nu prea scumpe, dar de mult gust.

Şi-acuma, iată că, din senin, toanele fetei pentru acel tânăr călător francez răsturnau toate planurile boierilor de la Drăgoşeşti. Nici vorbă, desigur, de-o eventuală căsătorie a Muşei cu străinul.

Dar va trebui multă diplomaţie, multă pierdere de vreme până ce voinţa bătrânilor să schimbe hotărârea copilei.

La încăpăţinarea ei nu trebuia opusă altă încăpăţânate. Cel mai bun lucru era, deocamdată, să nu se mai

vorbească nimic despre aceasta. Se instaurase un complot general al tăcerii.

Toată lumea trebuia să facă, începând cu însăşi Muşa, tăicuţul ei drag nu consimţise la o căsătorie care ei i se păruse lucrul cel mai simplu din lume, o jucărie. Va trebui să tacă şi să aştepte. Îl va convinge încetul cu încetul. Nimeni şi nimic n-o zorea. Peste trei luni va avea optsprezece ani. Ehei! Altfel vorbeşte omul când nu mai are şaptesprezece ani şi trei sferturi, ci optsprezece ani împliniţi.

Conu' Arkip şi cumnata dumisale, urmărind amândoi acelaşi ţel, gândeau la fel. Lucrurile nu trebuiau bruscate. O vor deshotărî încetul cu încetul. Căutau fiecare prin ce mijloace. Căzură de acord asupra aceluiaşi plan de bătălie.

O simplă şi severă interdicţie nu-şi avea locul. Boierul îşi iubea prea mult unica odraslă, prea era un om cu vederi moderne ca să procedeze după vechile sisteme ale despotismului părintesc.

Mai era cineva care, mai mult decât oricine, trebuia să-şi ţină gura: domnul Henri Parrocel, instigatorul din umbră al întregii afaceri.

După discuţia cu Muşa, din mărturisirile căreia aflase cât de cavalereşte se purtase bravul său intendent general, monseniorul îl poftise la el, în bibliotecă. Ridicându-se de la birou, fără să spună un cuvânt, înaintase spre uşă cu mâna întinsă şi, strângând cu o căldură neobişnuită mâna omului său de încredere, îi spuse un simplu şi emoţionat:

– Merçi!

Administratorul guvernor nu înţelegea de ce-i mulţumeşte patronul, dar surâse cu modestie şi dădu din umeri, având aerul că spune: „Am făcut şi eu ce-am putut!… Nu puteam face altfel!”.

Boierul îl pofti – lucru destul de rar – pe un fotoliu şi-i cuvântă cam astfel:

– Eşti părintele ei spiritual. Eu însumi nu-i puteam vorbi mai bine. Dumitale ţi-e mai uşor. Ai educat-o, i-ai făcut un suflet, o minte… Ca unchi al tânărului eşti cel mai indicat să vezi prăpastia care-i desparte. Te rog să mă ajuţi să-i scoatem fetei din cap această copilărie. Cu sfaturile dumitale înţelepte, vom reuşi. Deocamdată, trebuie să-i despărţim. E şi părerea doamnei Roznovan.

– Concediaţi pe Gaston? întrebă, neliniştit, Henri Parrocel, stăpânindu-şi cu greu emoţia, paloarea.

– Nicidecum Gaston îmi este un colaborator preţios. După ce vom sfârşi de pus ordine în manuscrisele mele, îl vom ajuta, îi vom impune să-şi scrie propria carte „Printre români”. Cu băiatul ăsta eu am planuri mari. Îi vom fi de folos aici, el ne va fi de folos la Paris. Urmărim acelaşi scop amândoi; revoluţia. Revoluţia franceză, revoluţia moldovenească! Tiranii nu mai au ce căuta pe tronurile lumii! proclamă, emfatic, Arkip Rosetti, pentru care revoluţia însemna, în primul rând, răsturnarea lui Mihail Sturdza. Dar, pân-atunci, continuă el, trebuie să înlăturăm pericolul despărţind pe cei doi tineri. O apropiere, un contact permanent, o obsesie cotidiană ar agrava lucrurile. Nu putem lupta împotriva firii. Sunt tineri, frumoşi şi inteligenţi amândoi. E fatal să fie împinşi unul spre celălalt. Cum de nu ne-am gândit mai devreme la lucrul acesta? Mi-a spus Muşa că nepotul dumitale a fost foarte rezervat, totdeauna, faţă de ea. Că nu şi-a permis niciodată o declaraţie, o aluzie măcar. Lucrul acesta îl onorează. A respectat legea ospitalităţii. Iată un cavalerism de care trebuie ţinut seamă. M-a obligat pentru totdeauna. Cât voi trăi eu nu va avea nicio grijă materială. Nu va fi nevoit să lupte cu meschinăriile existenţei. Vom face din el un om independent. Se va putea realiza fără umilirile pe care precaritatea le impune unul tânăr capabil, dar sărac!…

Pe măsură ce patronul vorbea, lui Henri Parrocel îi mai venea inima la loc. Monologa interior: „Avem toată

vremea să mai aşteptăm. Şi chiar dacă visul meu nu s-ar împlini, iată un punct câştigat: obligaţia măriei sale de a se ocupa de viitorul tinărului”.

– Nu-i va fi greu, o dată ajuns acolo unde i se cuvine, să facă o căsătorie strălucită cu o compatrioată, cu o franceză, aşa cum pentru Muşa, eu, tatăl ei, mă gândesc la un moldovean de-al nostru. Amestecurile de rase nu-şi prea au rostul, nu dau totdeauna rezultate bune. Iată, de pildă, ce s-a întimplat cu George Bibescu, actualul prinţ al Valahiei. Sângele francez, care-i curge în vine, l-a făcut să-şi exagereze într-atât dragostea pentru Franţa încât a scos limba românească din învăţământ şi a înlocuit-o cu a dumneavoastră. O mare greşeală. În aceste momente de renaştere naţională, când toate aspiraţiile noii generaţii merg spre unire, spre promovarea graiului ţării, când floarea tineretului nostru – educat, totuşi, la Paris – se străduieşte să dea o nouă vigoare, o frumuseţe nouă acestui grai românesc – fapta lui George Bibescu e privită aproape ca o trădare. Îi va aduce mari neajunsuri! Îţi spun toate lucrurile acestea dumitale, care eşti francez; ţi le spun acestea eu, care nu pot fi bănuit de francofobie, eu, care mi-am redactat memoriile în nobila dumneavoastră limbă, mai familiară mie decât cea a părinţilor mei. Am încercat să scriu româneşte, dar mi-e greu. Mă împleticesc. Vorbeam, de curând, cu prietenul meu poetul Vasile Alecsandri, care promite să devină bardul nostru naţional… Ei bine, Alecsandri îmi spunea şi el că mult mai uşor îi vine să scrie în limba lui Lamartine şi a lui Victor Hugo decât în propria lui limbii. Într-adevăr, atât el cât şi un alt mare poet, Dimitrie Bolintineanu, scriu în franţuzeşte o proză şi o poezie mult mai precise, mai sigure decât cele pe care le compun în graiul lor natal. Explicaţia? Limba noastră e în formaţie. Regulile gramaticale nu sunt încă fixate. Vocabularul se primeneşte necontenit. Noţiunile greco-turceşti încep să dispară, o dată cu retragerea din ţară sau cu asimilarea

fanarioţilor.

Tranziţia de la vechii cronicari la imperativele vieţii moderne nu e atât de uşoară. O terminologie nouă se impune. Şi alfabetul cirilic va trebui schimbat într-o zi. Adaugă la toate acestea exagerările latiniste, galicismele, provincialismele, atâtea şi atâtea zăgazuri împotriva unei libere exprimări a scriitorului! Aceste impedimente nu există în limba dumneavoastră, fixată de peste două secole, imuabila. Iată de ce nouă, celor care am învăţat la Paris, ne este mai greu să scriem în româneşte decât în franţuzeşte.

În vreme ce Arkip Rosetti îşi desfăşura teoriile, foarte interesante, desigur, dar fără nicio legătură imediată cu preocupările stringente ale lui Henri Parrocel, acesta, ascultând cu mare atenţie pe patron, se întreba, în acelaşi timp, cum se va putea înlocui alfabetul cirilic prin cel latin şi cum va putea despărţi senioria sa pe cei doi tineri, din moment ce şi-a propus a reţine pe Gaston la Drăgoşeşti.

– Iată la ce m-am gândit în privinţa celor doi tineri! îşi întrerupse boierul disertaţia, ca şi cum ar fi ghicit ce se petrecea în mintea celuilalt. Vreau să trimit, pentru o vreme, pe Muşa la Iaşi. Copila se plictiseşte aici. Vine decembrie, cu zăpezile, cu viforul. N-o pot ţine în pustietăţile acestea. La Iaşi începe viaţa de iarnă, cu recepţiile, cu balurile, cu reprezentaţiile de teatru şi de muzică. Se va putea distra, îşi va putea completa educaţia. Aici, nu e de ea. Ori Drăgoşeşti, ori monastirea. E tot una. La Iaşi va fi înconjurată de tineri din lumea cea mai bună, boieri mari, urmaşi de domnitori, şi va putea alege, în toată voia. Soţul pe care i-l dorim, atât dumneata cât şi eu…

Şi boierul se ridică, surâzător, întinzând cu o mare bunăvoinţă intendentului său general frumoasa mână albă, încărcată de inele.

*
*   *

Aşadar, al treilea partener care trebuia să tacă, să aştepte şi să-şi continue lupta din umbră era Henri Parrocel.

Ieşi din bibliotecă înviorat, deşi ultima frază a monseniorului i se păru de o ironie profundă:

– Să căufăm Muşei soţul pe care i-l doreşti şi dumneata, şi eu.

Iată o concluzie care nu era menita să încurajeze aspiraţiile matrimoniale ale binevoitorului unchi.

Plecând de la amfitrion, fostul soldat al lui Napoleon îşi spunea, cu un zâmbet amar:

– Stăpânul meu practică vechile prejudecăţi rasiale: nu trebuie amestecat sângele a două neamuri. Dacă Gaston ar fi fost marchiz sau conte, alteţa sa n-ar mai fi avut asemenea prejudecată!

Să trecem, acum, la cel mai interesat în toată această poveste, la Gaston Parrocel. Încă fericit, dar, totuşi, melancolic în urma propunerii spontane, sincere a domnişoarei Rosetti.

Trebuia să tacă şi el, în tăcerea generală care urmase acestei declaraţii neobişnuite, uluitoare.

Muşa nu-i comunicase, n-avusese cum să-i comunice la şedinţa de lucru rezultatul convorbirii cu părintele ei. Acesta îşi primise secretarul cu aceeaşi bunăvoinţă obişnuită, nici mai accentuată, nici mai rezervată ca până-acum. Tânărul nu vedea cum se vor desfăşura lucrurile. Nu va întreba nimic, pe nimeni. Va aştepta.

Destinul aranjează toate mai bine ca noi. Orice iniţiativă ar fi fost inutilă. Ar fi putut compromite viitorul. Ce se va fi discutat între tată şi fiică? Ce hotărâri s-au luat? Poate că ştie unchiul ceva!

Îl va întreba. El cunoaşte mai bine ascunzişurile sufleteşti ale oamenilor moldoveni, felul lor de a gândi, de a reacţiona, de a-şi ascunde gândul.

Dar n-a fost nevoie să-l întrebe.

Henri Parrocel hotărî singur să iasă din rezerva de până acum.

Bineînţeles, nu-i va destăinui că ceea ce se întâmpla atât de neprevăzut astăzi era dinainte calculat. Tânărul nu trebuia să participe la acest complot solitar, urzit de omul cu atâta experienţă, care bătuse atâtea ţări şi cunoscuse atâtea feluri de oameni de-a lungul zbuciumatei lui vieţi.

În faţa focului din cămin, unde se cojeau, trosnind, lemne groase, împletind şi despletind fantasme galbene şi roşii, în încăperea spaţioasă din pavilion, unchiul povesti nepotului recenta întrevedere cu patronul. Îi comunică stima şi afecţiunea pe care i-o purta acesta:

– L-a impresionat adânc cavalerismul tău, faptul că n-ai abuzat de calităţile tale, ca să calci legile ospitalităţii, sucind capul unei copile neştiutoare. Îţi va purta de grijă toată viaţa. Nu vei mai bate străzile Parisului în goană după o bucată de pâine. Vei fi un om înstărit, liber să te realizezi după voia inimii tale.

– Mă mişcă adânc, unchiule, atâta generozitate! Şi, fiindcă senioria sa arată atâta interes viitoarei mele cărţi, am să-i comunic chiar mâine dimineaţa ca am şi scris câteva capitole, pe care le cred destul de interesante. Românii vor vedea că n-au găzduit un ingrat, că ţara lor frumoasă va avea în mine cel mai călduros prieten.

Dar aş vrea să ştiu. Scumpe unchiule, dacă ţi-a vorbit ceva despre…

– Dragul meu Gaston, în ceea ce priveşte începutul vostru de idilă, trebuie să-ţi mărturisesc că monseniorul a fost mai puţin generos. Are cu totul alte intenţii. Urmăreşte înrudirea cu un mare nume moldovenesc. Nu e fixat pân-acum asupra persoanei. Depinde acum de voi, de tine şi de Muşa, să stăruiţi în hotărârea voastră, să nu renunţaţi unul la celălalt.

– Dinspre partea mea, dragă unchiule, izbucni Gaston

cu lacrimi în glas şi strângând pe inimă mâna unchiului său, dinspre partea mea, orice renunţare mi s-ar părea egală cu moartea. O iubesc pe Muşa cum n-a iubit nimeni, niciodată! O iubesc pentru frumuseţea, pentru graţia, pentru nevinovăţia ei, pentru dreptatea („la droiture", spusese Gaston) caracterului ei, pentru sinceritatea pe care mi-a arătat-o. Pentru gândul ei frumos, pentru toate comorile pe care le poartă în sufletul ei şi-n toată făptura ei minunată!

– Iată, într-adevăr, o declaraţie cuceritoare! glumi unchiul, mângâind buclele inspiratului îndrăgostit. Dacă la prima ocazie i-o vei face personal, această declaraţie, în aceiaşi termeni poetici şi cu aceeaşi căldură, să ştii că domnişoara noastră va fi pe deplin cucerită şi va spune ca şi tine: „Orice renunţare mi-ar părea egală cu moartea!"

*

*   *

Într-o lunga convorbire cu Marghioala Roznovan, boierul puse la cale plecarea Muşei la Iaşi. Făcură un întreg program de amuzamente: începînd cu slujbele religioase de la noua mitropolie, de la Trei Ierarhi şi de la Golia şi trecând la sindrofiile, concertele, balurile, reprezentaţiile teatrale… Orice putea distrage copila de la gândul celui rămas la Drăgoşeşti era binevenit. Chiar vizitele la doamna lui Mihalache Sturdza îi erau îngăduite. Muşei, recepţiile de la curte, unde vicleanul hospodar nu va pregeta s-o poftească: în felul acesta, dibaci, va căuta să se ia bine cu boierul surghiunit de bunăvoie la moşie. Avea destui duşmani primejdioşi Vodă Mihalache, ca să nu caute prietenia acelui om de treabă, pe care se grăbise să-l scoată din dregătorie şi care i-ar mai fi putut folosi.

Pentru ca plecarea Muşei să nu pară o dizgraţie faţă de Gaston Parrocel, ca să măgulească înclinarea fetei pentru

el şi să-i facă despărţirea mai uşoară, Arkip Rosetti hotărî să organizeze o mare vânătoare în munţi în cinstea tânărului oaspe.

– Băiatului ăstuia i-o fi urât prin pustietăţile noastre spuse el, într-o zi, Muşei, fericită că tăticul ei scump nu e supărat pe el. A venit tocmai la Drăgoşeşti să stea o zi-două, să vâneze şi să plece la casa lui, la treburile lui, iar noi l-am confiscat aici, l-am pus să răvăşească şi să potrivească hârţoage care n-au nici un interes pentru el.

– Ba, îl interesează foarte mult. A îndrăgit Moldova. I se pare că e ţara lui, patria lui cea nouă.

– Când a avut vreme să-ţi spună toate astea?

– Ţi le-a spus măriei tale, tăicuţule, mai alaltăieri, nu-ţi aduci aminte?

– Aşa e. Da! M-am gândit să-i facem o surpriză plăcută.

Iar lui Gaston, monseniorul îi spuse:

– Ştiu că unul din motivele care te-au adus la noi, motivul principal – cred –, este pasiunea dumitale cinegetică. Ai venit în Moldova pe urmele unui anumit vânat. Nu ţi-a reuşit. Dimpotrivă. Ai fost vânat dumneata! Ei bine, am să-ţi dau o mare satisfacţie. Să profităm de ultimele zile frumoase ale toamnei şi să urcăm la Izvorul Zimbrului. De rândul acesta, nu veţi fi numai trei. Vom fi de zece ori trei, treizeci de vânători, plus o sută de hăitaşi, cu suliţe. Vom invita câţiva moşieri vecini şi vânătorii de frunte ai ţinutului. Hăitaşii vor înconjura pădurea, împingând toate sălbăticiunile spre luminiş. De rândul acesta nu vom cruţa nici urşii, nici mistreţii, nici căprioarele, dar dreptul de a împuşca pe regele codrilor îl vei avea numai dumneata!

– Monseniore, eu nu voi trage în zimbru! Am făgăduit lui Stoeniţă. Haiducul pare să aibă o veneraţie deosebită pentru acest falnic specimen, al cărui cap împodobeşte stema Moldovei. Am fost adânc impresionat de patosul cu care vorbea haiducul de stăpânul său bourul, puternicul, străvechiul, sfântul împărat al munţilor!

Boierul zâmbi.

– Stoeniţă e cam într-o ureche. Nu face el legile pe pământurile mele. Dacă bourul există, într-adevăr…

– Unchiul meu l-a văzut…

– Se prea poate! Dacă bourul există într-adevăr şi dacă ne va ieşi în cale,]l vom împuşca.

– Ar fi păcat. Probabil e ultimul specimen…

– Tocmai de aceea! Dacă moare de moarte bună – şi trebuie să se stingă într-o zi! – însemnează că i s-a pierdut imaginea pentru totdeauna. Dacă-l ucidem noi, îi vom împăia, îl vom adăposti la Drăgoşeşti, acolo unde a descălecat primul domn al acestor ţinuturi, Dragoş Vodă. Generaţiile viitoare îl vor putea contempla în voie. Va fi o mărturie a trecutului. Un negustor a avut ingenioasa idee sa împăieze un elefant, pe care-l admiră şi azi ieşenii. O menajerie trecuse prin Iaşi, unde elefantul circului a murit. A fost împăiat şi păstrat multă vreme în interiorul unui local care a luat numele de „La elefant", apoi „Elefantul". În acest local a primit Alexandru Ion Cuza vestea că a fost ales domn al Moldovei. Îl vei vedea şi dumneata. De ce n-am păstra şi bourul Moldovei, care ne este mai aproape decât numitul elefant?

Şi monseniorul încheie într-un surâs, mângâindu-şi barba.

– Şi dacă Stoeniţă Vodă al dumitale ţine atât de mult să se închine sfântului său, n-are decât să vie în pelerinaj la Drăgoşeşti să-l vadă împăiat şi să-l adore!

O dată cu pregătirile vânătoarei, începură şi preparativele pentru plecarea domnişoarei noastre la Iaşi.

Coana Marghioliţa îi alegea rochiile, rufăria, condurii, blănurile, şalurile, cizmuliţele, giuvaerurile şi – vai! – corseturile, pe care domniţa urma să le poarte la Iaşi, la teatru, la ospeţe, la soarele, la plimbări.

Cunoştea bine sufletul femeiesc coana Marghioliţa!

Ştia că nu e durere pe pământ care să nu fie consolată

prin desfăşurarea unor veşminte bogate! Câte văduve nu şi-au găsit o uşurare, un alean, punându-şi vălul alb şi rochia neagră, care vin atât de bine feţei albe, ochilor traşi, roşiţi de plâns ai inconsolabilei!

Tot aşa, Muşa se va putea mîngîia de lipsa iubitului parizian arătându-şi ieşencelor „tualetele” pariziene.

Numai că acele tualete erau cam trecute. Pare-se că la Iaşi ajungeau jurnale de modă cu ultimele noutăţi de la Paris şi de la Viena.

„Nu face nimic! Domnişoara noastră e atât de frumoasă, încât i-ar sta bine şi rochiile de acum o sută de ani, necum cele care se purtau după căderea lui Napoleon”.

Fâşâitul mătăsurilor se amesteca în iatacul Muşei cu hărmălaia care venea din curte: lătratul haitei de câini, pe care îi asmuţea Ilieş Împuşcă Vrabie, căftănit mare căpitan al acestei vânători. Scârţâit de care, strigăte de argaţi, detunături de puşti încercate ajungeau în odaia cu sofale turceşti, în care coana Marghioala deschidea şi închide cufere, forfotind de colo până colo, lăsând în urma ei o dâră de parfum de roze.

Biata Muşa simţea în nări şi pe cerul gurii un miros de praf de puşcă, amestecat cu tabac, un miros pe care ar fi vrut să-l înghită ca să scape de el, dar nu putea, fiindcă inima i se urcase în gâtlej şi o împiedica.

Nu va uita viaţa întreagă acel nod care i se pusese în coşul pieptului, detunăturile, lătratul clinilor şi odoarea de păr negru, uscat, amestecată cu tutun şi trandafir, care o copleşea de câte ori se apropia mătuşa de ea, s-o mângâie... Avea nevoie de mângâiere, biata Muşa!

Nu-şi amintea o asemenea sfâşiere în toată mica ei viaţă. Când i s-a prăpădit măicuţa, era de-o şchioapă numai. Nu şi-a dat seama ce înseamnă moartea. Acum simţea întreaga durere a despărţirii. Îşi muşca buzele ca să-şi oprească lacrimile. Se ducea la fereastră, îşi lipea fruntea de geam să şi-o răcorească, se pierdea în zarea

depărtării, se uita la norii vineţi care călătoreau pe cerul lui noiembrie şi se opreau deodată în loc, ca un drumeţ care s-a rătăcit şi se întreabă pe unde s-o mai ia.

Mătuşa Marghioala ieşi din iatac, ca să se reîntoarcă, numaidecât, cu Arkip, pe care-l aducea să-şi mai întremeze copila.

Boierul intră cu o faţă voioasă, frecându-şi palmele şi glumind:

– Cine pleacă şi ne lasă şi se duce să petreacă? Cine va dănţui la Iaşi, în vreme ce noi ne vom război aici cu lupii şi cu urşii?

Dar tonul glumeţ, părintesc, copilăresc, pe care-l luase conul Arkip nu era făcut nici să înveselească, nici măcar să consoleze pe Muşa.

Pe fruntea ei tânără se scrisese o linie uşoară, o brazdă imperceptibilă, semnul unei contrarieri, poate al unei dureri, întâiul semn de bătrâneţe, care vine la optsprezece ani, asemenea frunzei singuratice, veştejite în luna lui april. Între sprâncenele negre şi frumos arcuite, două cute se adânceau uşor.

Copila nu răspundea tatălui ei nici măcar printr-un surâs.

Aşa era şi răposata ei maică. Tăcea. La cea mai mică supărare se încrunta şi şedea bosumflată cu zilele. Lui Arkip i se părea atunci că trăieşte cu o moartă în casă şi nu ştia ce să facă s-o mai îmbuneze. Tot aşa acum şi fata.

Continua să-şi împacheteze rochiile, să caute condurilor de atlas un loc mai ferit şi să-şi acopere, pudic, cămăşuţele şi pantalonaşii cu dantele, ciorapii lungi de mătase neagră şi de aţă albă. Tot din aceeaşi virginală sfiiciune, îşi oprea în piept oftatul, care se lupta să iasă şi să-i uşureze inima.

Conul Arkip o înţelegea. Îşi dădea seama că supărarea fetei era mai îndreptăţită decât toanele Cantacuzinei, că lucrurile sunt mai serioase, mai grave, chiar, decât îşi

închipuise el.

– Muşa, sufleţelul meu, vin la taica să-ţi spun o poveste!

Şi o trase lângă el, pe un jilţ, vrând s-o aşeze pe genunchi, ca în copilărie. Dar Muşa presimţi gestul şi îngenunchea lângă conul Arkip lipindu-şi capul nu de el, ci de braţul fotoliului.

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

Preţul abonamentelor la colecţie:

3 luni . . . . . . 9 lei
6 luni . . . . . . 18 lei
1 an . . . . 36 lei

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU

– A fost odată, fetiţa mea scumpă, a fost odată un voievod al ţării moldoveneşti şi-l chema Ştefan. Ştefan cel Mare al nostru. Şi el avea o singură fată, Olena, care venise pe lume după şase cuconi. O iubea Ştefan ca pe lumina ochilor. Dar când domniţa împlini şaisprezece ani, voievodul fu nevoit s-o trimeată la Moscova, s-o facă noră cneazului Ivan al III-lea. Ivan şi muscalii erau singurii prieteni ai Moldovei, înconjurată de vecini duşmănoşi poloni, unguri, munteni şi tătari. Numai de acolo, din depărtatul cnezat al Moscovei, îi putea veni un ajutor, la nevoie. Îl durea inima, i se rupea inima să se despartă de Olenca lui scumpă, dar trebuia, spre binele ţării, să se jertfească şi s-o jertfească. Domniţa s-a măritat cu moştenitorul tronului Moscoviei, i-a dăruit un fecior, şi-acel fecior, os din osul lui Ştefan cel Mare, n-a avut parte nici să crească, necum să domnească: a fost ucis de mic de o femeie maşteră, Sofia grecoaica, a doua soţie a cneazului Ivan. Această soţie râvnea tronul pentru fiul ei, Vasile. Şi, de aceea, a răpus şi pe moştenitorul tronului, şi pe băiatul Olenei. Iar pe Olena a surghiunit-o. Vasile al Sofiei a ajuns cârmuitor al Moscoviei, iar biata domniţă moldoveană, singură, oropsită, s-a prăpădit printre străini, departe de ţara ei mult iubită, departe de scumpul ei părinte, Ştefan, pe care nu l-a mai văzut niciodată… Ai să mă întrebi de ce-ţi spun această poveste…

– N-am sa te întreb, tăicuţule, Maria ta. Am înţeles. Trebuie să mă jertfesc şi eu!

– Asemenea domniţelor de odinioară, care puneau dragostea de ţară mai presus de o trecătoare iubire omenească. Dar ţie, Muşa mea scumpa, nu-ţi cere nimeni o prea mare jertfă. Nu vei porni pe cine ştie ce meleaguri depărtate, printre străini. Îţi vei alege un soţ de aici, din ţară, un soţ care să fie în stare a te face doamna Moldovei. Şi nu vei pleca pe depărtate meleaguri. Vei fi mereu aproape de bătrânul tău părinte,

care nu te are decât pe tine în lume şi care va fi fericit, mândru să te ştie înălţată, la locul ţie cuvenit, pe scaunul strămoşilor noştri! Vezi dar că ceea ce-ţi cer eu nu este jertfa cerută de Ştefan Vodă domniţei Olena...

Ridicându-se, brusc, de lângă părintele ei, fiindcă auzise pe mătuşa Marghioala, care se vestea printr-un strănutat în trei caturi, Muşa se reîntoarse la cufărul deschis şi începu să împăture, visătoare, un şal egipţian cu flori albe, brodate pe un fond de ibrişim negru

– Nu-mi răspunzi? o întrebă Arkip. Nu-ţi spune nimic jertfa lui Ştefan cel Mare şi-a Olenei pentru ţara lor?

– Atâta numai că măria ta nu eşti Ştefan cel Mare! îi răspunse Muşa, cu un ton pe care el nu i-l cunoştea şi fără să adauge „tăicuţule”, cum îi spunea pân-acum „Tăicuţule, măria ta!”.

Era prima obrăznicie pe care boierul o auzea din gura frumoasă a copilei adorate... Nici n-a ştiut ce să-i răspundă.

Drept pedeapsă, a doua zi n-o mai luă la vânătoare, la Izvorul Zimbrului.

(Continuare în numărul viitor)